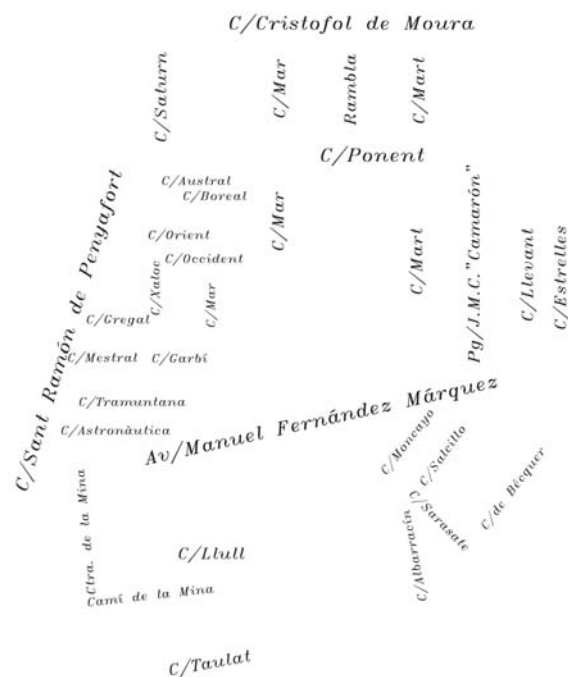

CARTOGRAFIES DE LA MINA

FASE 2

ASSOCIACIÓ DE DONES ADRIANES
ASSOCIACIÓ DE VEÏNS DE LA MINA
GRUP DE DONES IRIS
XIV SETMANA CULTURAL DEL BARRI

TALLERS D'ESPAI PÚBLIC TOPONÍMIES

NOVEMBRE 2004 - MAIG 2005

BARRI DE LA MINA DE SANT ADRIÀ DEL BESÒS

Centre de Recerca Polis
Universitat de Barcelona
Director: Antoni Remesar Betllloch
Tel: 93 333 34 66 ext:3720

Amb el suport de:

CARTOGRAFIES DE LA MINA

Cr Polis (Universitat de Barcelona)

- Direcció:

Antoni Remesar, Tomeu Vidal

- Coordinació:

Núria Ricart

- Recerca:

Maria Cláudia Alves, Beatriz de Labra, Iris Viegas

- Col·laboracions:

Ada Mourao, Núria Arnau

1- TOPONÍMIES. LA MEMÒRIA DELS NOMS DELS LLOCS_____	4
2- TALLERS DE TOPONIMIES _____	13
2.1-OBJECTIUS _____	13
2.2-METODOLOGIA _____	13
2.3-RECURSOS_____	16
3-TALLER AMB L'ASSOCIACIÓ DE DONES ADRIANES _____	28
3.1-DADES TÈCNIQUES _____	28
3.2-RESULTATS DEL PROCÈS _____	30
4-TALLER AMB L'ASSOCIACIÓ DE VEÏNS DE LA MINA _____	34
4.1-DADES TÈCNIQUES _____	34
5-TALLER AMB EL GRUP DE DONES IRIS _____	36
5.1-DADES TÈCNIQUES _____	36
5.2-RESULTATS DEL PROCÈS _____	38
6-TALLER AMB LA PLATAFORMA D'ENTITATS I VEÏNS/ES_____	42
6.1-DADES TÈCNIQUES _____	42
7-PROPOSTES DE NOVES TOPONÍMIES_____	44
8-SETMANA CULTURAL 2005. QUINS NOMS PROPOSEN PELS NOUS CARRERS DEL BARRI?_____	56
8.1-PROPOSTES_____	58
9-VALORACIONS DELS RESULTATS DELS TALLERS_____	76
10-CONCLUSIONS GENERALS_____	78
NOTES I REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES_____	79

1- TOPONÍMIES. LA MEMÒRIA DELS NOMS DELS LLOCS

Com la capacitat humana, la memòria dels noms a les ciutats és a voltes fugissera i bellugadissa, perquè en sí l'esdevenir de les urbs és canviant. Camins, rieres, places, habitatges, museus, transports, equipaments, jardins, carrers, passatges, monuments, etc. estan en constant transformació dins un sistema imbricat. En aquesta estructura, les toponímies són uns dels elements que signifiquen i verbalitzen l'espai urbà. A voltes actuen com vestigis i troballes arqueològiques que ens parlen d'èpoques llunyanes, -i no tant llunyanes-, actuant quasibé com a signatures (referències) d'uns arxius dispersos per diferents estrats de la ciutat. D'altres com a significats i valors a través dels quals s'infereixen canvis i tensions en l'estructura social al llarg del temps.

A Barcelona i Lisboa s'ha fet una tasca important de recerca en aquest àmbit toponímic, entenent el nom d'un carrer o plaça com element a través del qual explicar una història urbana i una social. Una història urbana que ens pot conduir a la venda, parcelació, construcció per pla parcial, friccions amb Plans generals...; i una història social que mostra la "vinculació al medi" (Portavella, 1999) dels personatges homenatjats, les diferents iniciatives veïnals, els referents simbòlics d'una població...

La Revolució Industrial provoca que les ciutats creixin de forma exponencial, també s'incrementa la quantitat de persones que saben llegir i escriure, el que fa que el servei de correus amplii la seva capacitat i oferta, en paral·lel a la millora de les comunicacions i a la vertebració del ferrocarril. L'any 1850 s'emet el primer segell, no gaire més tard s'elabora a Espanya una Reial Ordre del 24 de febrer de 1860 aprovant la normativa per a la implantació de la retolació dels carrers, i la numeració de les cases i parcel·les, tot amb validesa administrativa (Portavella, 1999). A Barcelona, l'ordre és ràpidament observada.

La implantació de la toponímia urbana té molt a veure doncs amb la racionalització i ordenació de l'urbs gestada des del segle XVIII, però duta a terme durant el segle XIX, sobretot durant el segon lustre. Té a veure amb la millora de les vies de comunicació, urbanes i interurbanes, amb el creixement demogràfic en plena era industrial, amb el dret/obligatorietat de l'educació, i com dèiem amb l'ordenació i

racionalització urbanes, que requereix d'un registre clar de la realitat (parcelació, habitants, usos, etc). L'element de referència entre aquest registre i la pròpia realitat és la toponímia i el número de parcel·la, lo qual facilita la situació i orientació dins la trama urbana.

La diversitat de models i criteris en la presa de decisió d'un nom adequat a un lloc és àmplia, en destacarem tres aspectes concrets.

1.1- MECANISMES DE DECISIÓ

Qui promou, avalua i decideix els noms dels carrers? Tant a Barcelona com a Lisboa existeix un Consell Municipal dedicat a proposar, avaluar i investigar sobre les toponímies de les ciutats. Però està clar que el pes popular té en ambdues ciutats una importància extraordinària. I és que abans de ser obligatòria la retolació de carrers i places, molts llocs ja tenien nom; com és el cas de la Riera d'Horta a l'actual Barcelona, etc. Per altra part, la construcció de les ciutats fa que els promotors d'obres i els propietaris dels terrenys tinguin un cert poder sobre la decisió dels noms.

1.1.1 ADMINISTRACIÓ PÚBLICA

La iniciativa per part de l'Administració pública per tal de prendre decisions sobre noms de carrers s'articula amb certa facilitat a través de Consells Municipals dedicats única i exclusivament a aquesta finalitat. Tanta que amb una certa perspectiva històrica veiem com en cada període s'imposa la ideologia dominant. I així trobem esdevenirs toponímics com el següent. Al barri de La Mina (Sant Adrià del Besòs) existeix una via important de comunicació que abans de 1931 -abans de la urbanització del sector-, es diu *Pasaje de las Cañas*, en clara referència a la vegetació de l'entorn; durant la II^a República es projecta el *Plan General de Sant Adrian del Besós* on es proposa el nom de *Lepanto* per aquest carrer; en ple període franquista s'imposa *Avenida del General de la Armada Carrero Blanco*, canviant a més del nom, la tipologia de via pública; i finalment -ja en democràcia- l'any 1979, el nom franquista és substituït pel d'un obrer mort uns anys abans durant una vaga a la Central Tèrmica del Besòs: *Avenida Manuel Fernández Márquez*.

Tal i com s'observa és l'Administració pública, regida al llarg del temps per diferents sistemes ideològics la que promou uns o altres noms; en aquest cas però, el darrer nom proposat, Manuel Fernández Márquez, amb una vinculació al medi

molt important, és el que té més possibilitats de perpetuar-se com a toponímia arrelada. És a dir, amb més possibilitats perquè el simbolisme a priori, coincideixi amb el simbolisme a posteriori.

1.1.2 INICIATIVA VEÏNAL

En una societat democràtica, les associacions veïnals, etc. plantegen iniciatives en l'àmbit urbà de tot ordre. Des de reivindicacions i mobilitzacions concretes per solucionar problemàtiques, fins iniciatives de caire cultural, artístic, etc. Es distingeixen la col·locació de monuments a la via pública en honor a algun personatge concret, i l'homenatge a una idea o persona a través de la proposta d'un nom per a la via pública. Normalment, la vinculació al medi del personatge o fet proposat és en aquests casos molt alta, això vol dir que la relació de la persona o idea amb la població és estreta, ja sigui com a símbol d'uns valors (Dolores Ibarruri "La Pasionaria" a Sant Adrià, any 2005) o per proximitat amb la cultura popular o intel·lectual (Doctor Robert, a Barcelona).

1.1.3 INICIATIVA PRIVADA. PROMOTORS I AGENTS PREDOMINANTS

El Parc de Diagonal Mar (a Barcelona, 2003) és un exemple de toponímia urbana fruit d'una promoció privada de residència i espai de lleure. Però hi ha molts exemples, actuals i històrics. El Carrer de Manel Ramón a Sant Gervasi (Portavella, 1999?), fa referència a un dels propietaris de la urbanització feta en aquesta àrea per la societat "El Tibidabo", iniciada l'any 1899. Manel Ramón vengué la seva parcel·la a principis de segle a dos propietaris diferents, escissió per la que aparegué un carrer. A vegades eren els promotors els que impulsaven el seu propi nom, o el de la seva família, o bé el d'una planta, flor, o anècdota que els semblés apropiada. Molts altres exemples, a mig camí entre nom popular i iniciativa privada els tenim en noms referents a instal·lacions religioses i convents, algunes d'elles molt antigues, situades amb cert predomini on actualment hi ha el carrer. Passatge dels Caputxins, carrer del Císiter..., són exemples que trobem després de la Desamortització de Mendizábal-Espartero l'any 1835, moment en que molts béns eclesiàstics són reutilitzats com edifici públic o derruïts i convertits en places, carrers, jardins,... Un dels exemples més clars a Barcelona és el de la Plaça Sant Jaume, seu del Consistori i de la Generalitat de Catalunya. La plaça pren el nom de l'antiga església de Sant Jaume, establerta l'any 1057. Després del seu enderrocament l'any 1823 la plaça

fou anomenada de *San Jaime*, però les vicissituds històriques feren que el nom anés canviant segons el moment polític (Plaza de la Constitución, de la República, i de nou de la Constitución) fins que l'any 1980 es torna al nom antic Plaça de Sant Jaume. I és que el pes de la cultura popular és el que en molts casos acaba determinant la toponímia més duradora.

1.2- ORÍGENS DELS NOMS

Els orígens de les toponímies urbanes són d'allò més variats. Tot i així, podríem establir el següent esquema:

1.2.1 TOPOGRAFIA, CLIMATOLOGIA, CARACTERÍSTIQUES TERRITORIALS

Els factors condicionants d'un indret esdevenen comunament toponímies, ja que marquen el territori a molts nivells. Riera d'Horta, Torrent de l'Olla, Carrer del Sol, Vall Hebron..., són uns dels molts exemples que hi ha a Barcelona, ciutat que per la seva orografia tendeix a nombrar torrenteres, rieres, etc. La tipologia de via pública es veu a voltes afectada per la topografia, establint Baixades i Pujades en lloc de carrers o passatges.

Carrer dels Quatre Camins o Cantons, tant comú en moltes viles i ciutats, faria referència no tant a la topografia com a les característiques de comunicació en el territori, que potencia encreuaments de vies importants en indrets posteriorment destacats. El Passeig de Gràcia a Barcelona seria un altre exemple destacat. Es tracta de la via que unia la Barcelona emmurallada amb la Vila de Gràcia, encara autònoma fins finals del segle XIX. Es tracta doncs d'un nom doncs que descriu una realitat territorial.

1.2.2 CULTURA POPULAR

La cultura popular és un element essencial en l'elaboració i apropiació de la toponímia, en molts casos es perd l'origen del nom, i només es poden fer hipòtesis, com per exemple el carrer del Perill al barri de Gràcia-Barcelona: *"Nom provinent del perillós que resultava transitar-hi, pels sots i clots del seu terra i la seva manca d'il·luminació nocturna. Originàriament, sembla que el nom del carrer fou, "del pelegrí" (...) per Pelegrí Viladiu, fabricant tèxtil"* (Grupo Aduar, 2000) , i segurament antic propietari de la finca. La cultura popular agafa tots els elements a la seva

disposició i se'ls apropia, sent molt difícil, quan un nom està molt arrelat a nivell popular, modificar-lo, possiblement, passat el temps i les vicissituds històriques tornarà a reeixir.

1.2.3 REFERÈNCIES PREDOMINANTS

Hi ha referències urbanes, equipaments, monuments, etc, que -al tenir una predominància local o metropolitana-, esdevenen centres, i són capaços de donar nom a carrers, passeigs, etc. de l'entorn. A Barcelona tenim exemples com el Passeig de Colom, que deu el nom al monument, o el Passeig de la Bonanova, que es dedica a l'església i parròquia de la Mare de Déu de la Bonanova, situada a la plaça on comença el passeig del mateix nom.

1.2.4 ELEMENTS SIMBÒLICS I CULTURALS

Elements culturals, a voltes en forma de religiositat o ritu són elements importants en la creació de toponímia urbana. A Catalunya, i més concretament a Barcelona, els carrers dedicats a prohoms de la cultura catalana són des de la segona meitat de segle XIX un dinàmica comuna, relacionada amb la Renaixença de la llengua i la cultura catalanes... Per exemple, la simbòlica data de l'11 de setembre, que "celebra" la derrota davant les tropes de Felip V i la desfeta dels drets catalans, es troba arreu en places i carrers importants. Els Jocs Olímpics de 1992 a Barcelona van deixar en aquest sentit una marca molt important a la ciutat, en concret en les anomenades àrees olímpiques. La Plaça dels Campions a Montjuic, o el propi barri de La Vila Olímpica en són un clar exemple.

1.2.5 CRITERIS MÉS O MENYS ARBITRARIS

La forma del que avui s'anomena "fer ciutat" té molt a veure amb l'articulació de la toponímia urbana. Els anys del "desarrollismo" franquista, -1960 i 70- produeix artefactes urbans en forma de barriades senceres creades ex novo, sense cap relació amb la trama urbana precedent o amb l'entorn. En aquesta època cal anomenar molt i de pressa. Així s'imposa la solució dels criteris i famílies que facilitarà la imposició de noms en barris de nova creació.

Al barri de La Mina (Sant Adrià del Besòs) construït en dues fases entre els 50 i 70, trobem diferents famílies; els vents (migjorn, tramuntana, gregal,...), els planetes (mart, venus, saturn,...) i els punts cardinals (austral, boreal, llevant i ponent). Un altre exemple és el de la Zona Franca, gran àrea industrial de la ciutat de Barcelona,

on els carrers tenen noms relacionats amb la metal·lúrgia: carrer del coure, acer, alumini... Com es pot apreciar són noms "innocus" a nivell polític, cultural o ideològic. En aquest sentit, el criteri més pragmàtic el trobem en el sistema alfa-numèric, més utilitzat a barris de ciutats americanes.

A Lisboa es dona un curiós encreuament, s'utilitzen noms de personatges de professions valorades socialment com criteris amb què anomenar barris sencers. Així trobem el barri dels enginyers, dels metges, etc. Aquests sí amb un valor cultural i ideològic molt potent darrera.

1.2.6 PERSONATGES

Els noms de personatges concrets poden obeir a gairebé tots els paràmetres presentats anteriorment, com a símbols d'una realitat més àmplia i complexa. El que està clar és que es tracta de personatges en gran part del sexe masculí. Només darrerament s'està fent una labor de posar noms de dones als carrers.

1.2.6.1 Cultura-Historia

Tal i com s'ha comentat anteriorment, la cultura i la història tenen un pes importantíssim en la toponímia, ja que és un dels elements que reflexa de forma més diàfana una realitat urbana concreta. El cas de la Plaça Cerdà a Barcelona és paradigmàtic. Tot i la rellevància de la figura de l'enginyer per l'esdevenir històric i cultural de la ciutat, aquest no va ser valorat fins fa ben poc, ja que el Pla Cerdà havia estat al segle XIX una clara imposició des de la Cort Madrilenya. Un cop revaloritzada la seva figura però, calia trobar un indret adequat, lo suficientment important per a la introducció de Cerdà en el nomenclàtor. La gran remodelació de la part final de la Gran Via en la zona sud de la ciutat va produir un gran nòdul urbà, aprovat amb el nom de Plaça Cerdà.

1.2.6.2 Ideologia.

El convuls procés fins la democràcia ens ha deixat molts exemples de noms transitoris amb una alt nivell ideològic. Només cal dir que durant el període franquista (1939-1975) les places i carrers més importants de les ciutats espanyoles duien el nom del General Franco o un dels seus capitans, comandants, etc. Amb l'arribada de la democràcia es supleixen aquests noms per referents significatius del nou sistema polític, així moltes places on hi ha situats els corresponents ajuntaments

municipals passen a anomenar-se Plaça de la Vila. A Sant Adrià del Besòs es dona en aquest període un fet curiós: noms populars que feien referència a persones conegudes com Caterina, són santificades passant a ser el carrer de Santa Caterina.

1.2.6.3 Propietat privada. Poder fàctic.

Tal i com s'ha comentat en el punt 1.3, les promocions privades han dut durant molt temps a situar en el nomenclàtor de les nostres ciutats els noms dels propietaris o promotors urbans. Actualment, aquest fet ja no es dona per una senzilla raó, no és rendible econòmicament, no ven, no obeeix a les regles del marketing. En aquest sentit l'exemple de Diagonal Mar, com molts altres casos, obeeixen a aquestes regles de venda d'un producte (promoció d'habitatges, etc.)

1.3- TOPONÍMIA, IDENTITAT SOCIAL I IDENTITAT DEL LLOC

Darrera un toponímia, ja sigui personatge o data simbòlica s'amaguen una sèrie de valors més o menys compartits. Quan més ampli recolzament té, més duració té la toponímia. El simple fet de posar nom a un carrer, no deixa de ser una manera de "construir" socialment el lloc en qüestió. La designació toponímica d'un espai pot ser vist en aquest sentit com una acció social, una acció prou rellevant en el que podríem anomenar la producció de significats dels llocs.

Uns significats que són atorgats als espais, a través de la designació toponímica, ja sigui per recordar-los (fer-ne "memòria") o bé convertir-los en "memòria" per a les generacions futures. I és que com ha fet notar Félix Vázquez (2001), la memòria és acció social, o més concretament, és construcció social, ja que el record i l'oblit de determinats aspectes és un procés psicosocial, és a dir, un procés construït en la interacció entre les persones, d'acord a una estructura social i en un context sociohistòric, on es dirimeix, entre d'altres, unes o altres continuïtats temporals.

En aquest sentit podem fixar-nos en el que Pol (1997) ha anomenat simbolisme a priori i simbolisme a posteriori, precisament per distingir els significats que es pretenen projectar sobre un espai, definida normalment per les característiques polítiques i ideològiques de les instàncies amb poder, i els que finalment resten al cap d'un temps, d'acord amb l'estructuració social de la comunitat, el seu tipus de relacions i en suma l'evolució històrica, social i espacial, entenent que la producció

simbòlica de l'espai és un procés sense fi.

Els diferents noms dels llocs, en tant que denoten altres tants significats del context social del qual sorgeixen, poden més o menys facilitar una apropiació simbòlica dels llocs, més inclusiva o més excloent, per part dels grups socials que hi tenen relació. En aquest sentit el procés d'apropriació de l'espai, amb l'acció-transformació i la identificació simbòlica com a vies complementaries del mateix (Pol, 1996; Vidal, 2002), és una forma d'entendre com els espais esdevenen llocs amb significat, o de com el simbolisme "a priori" es re-elaborat socialment i incorporat "a posteriori". Els espais són viscuts com a "propis" simbòlicament, a partir de les experiències que s'hi viuen, les accions i les transformacions –on la participació en aquestes accions, pot ser més o menys compartida amb altres actors- i, d'altra banda, a partir de les identificacions simbòliques amb aquests espais.

D'aquesta manera, la forma en que es decideix el nom d'un carrer pot ser entesa com una forma d'acció-transformació del mateix, on cal veure fins a quin punt aquesta acció és més compartida i construïda conjuntament amb la diversitat d'actors socials que hi tenen relació amb aquest espai. Però a més de la participació dels diferents actors socials en aquest procés de "transformació", la designació toponímica pot tenir més o menys en compte el major o menor grau d'inclusivitat o el grau en que els diferents sentits i significats poden ser compartits pels diferents grups socials i els processos d'identificació simbòlica als que donaran lloc.

En suma, la designació toponímica dels espais entronca amb els processos de significació dels llocs o amb el que Valera ha anomenat els aspectes simbòlics de l'espai urbà i la seva relació amb els processos d'identitat social (Valera, 1997; Valera i Guàrdia, 2002; Valera i Pol, 1994). La toponímia urbana comporta una particular racionalització i ordenació de les urbs. A més d'aquestes funcions referencials i d'orientació, la manera d'anomenar els espais urbans promou determinats aspectes simbòlics de caràcter més local o global o amb una determinada orientació temporal (Stokols i Jacobi, 1984). El que incideix en la identitat social urbana, en tant que els noms remetent a categories socials i incideixen en la construcció de la identitat del lloc (Proshansky, Fabian y Kaminoff, 1983). La identitat social es deriva fonamentalment de la pertinença a determinades categories com ara grups socials (joves, dones, etc.), categories professionals (paleta,

professora, agent comercial, etc.), grups ètnics, religiosos, etc. Aleshores el lloc, i la forma d'anomenar-lo, pot esdevenir també una categoria social més, amb la qual les persones s'hi poden identificar.

2- TALLERS DE TOPONIMIES

2.1-OBJECTIUS

1. Aprofundir en la memòria viva del barri, accessible a través dels seus veïns/es.
2. Entendre la complexitat que hi ha darrera del nomenclàtor de les ciutats. Explicar la importància dels criteris utilitzats i de la ideologia, història, simbolisme que s'amaga rere un nom.
3. Investigar la història social i urbana de La Mina. També els projectes de futur.
4. Fer propostes de criteris ben argumentats de nomenclatures per tal de potenciar la visibilitat de la cultura del barri, i potenciar també un major grau d'apropiació de l'espai públic.
5. Implicar als veïns/es en el procés de canvi del barri.

2.2-METODOLOGIA

SESSIÓ 1

1. Introducció del taller amb una petita presentació de l'equip de treball i el context on s'enmarca el projecte. S'exposen els objectius i la utilització del material resultant.
  - 1.1 Explicació del terme Toponímies. Topos-lloc / Onoma-nom > Nom del lloc, que en un context urbà es converteix en el nom dels carrers, places, avingudes, rambles,...és a dir en les nomenclatures.
  - 1.2 Explicació de la metodologia i sessions que s'han programat i dels *recursos* que s'utilitzaran (*carpeta amb plànols i dossier d'informació general*).
2. A continuació es fa una divisió del conjunt en grups de treball d'unes cinc o sis persones.
  - 2.1 Es comença treballant La Mina en el present. Es demana al grup en conjunt que faci un *mapa cognitiu* a través del qual s'expliqui el barri; els llocs per on passen, on compren, on viuen, etc. fent èmfasi en els noms populars i corrents dels carrers, així com en les referències urbanes que es ténen.
  - 2.2 Posteriorment es presenta un *mapa actual* on hi ha inscrites unes referències visuals i tots els noms dels carrers del barri. Es fa un treball d'identificació i comprensió del plànol, i es compara aquest amb el mapa cognitiu realitzat; és a dir es compara la situació dels referents i els noms populars amb els oficials.

famílies i criteris: astronàutica, punts cardinals, vents, naturalesa, personatges, etc.

2.4 A continuació s'escull un portaveu i es presenten els resultats d'aquest darrer treball al conjunt de participants.

3. Presentació general de les famílies i criteris detectats en els noms actuals del barri.

3.1 La informació es va juxtaposant en un sol esquema prefixat a la paret.

4. Introducció d'idees importants: temes històrics, biografia dels personatges i el moment de la seva ubicació, criteris seguits en el barri, etc. Es fa referència al *dossier* aportat, el qual conté informació sobre els personatges que donen nom als carrers, exemples de nomenclàtors a altres barris i apunts històrics de La Mina.

5. Comparació dels criteris de La Mina amb altres barris de Barcelona

5.1 Zona Franca, Poblenou i Born. S'explica la seva situació i les divergències o similituds dels noms d'aquests barris amb els de La Mina.

6. Conclusions de la taula rodona

6.1 Importància dels criteris i famílies que articulen una sèrie de noms d'un mateix entorn urbà.

6.2 Importància del significat de cada nom:

> Rememoració del passat amb personatges i fets històrics/ legitimació d'ideologies/ símbol d'un context polític i/o social/ "fòssil" d'una forma de vida, ...
A voltes els noms són tan antics que no se sap d'on vénen / o ens parlen d'un accident geogràfic; un riu, una muntanya, ...

> a La Mina, -encara que el nom propi prové d'una antiga font d'aigua-, dintre del polígon, al ser construït exnovo, els noms són neutres a nivell ideològic. No passa el mateix amb els noms dels carrers perimetrals, referits a personatges de l'etapa franquista i posteriorment de la democràcia. A destacar el procés ocorregut en l'actual avinguda Fernández Márquez (Passatge de les Canyes durant els anys 30- Avinguda Capità General de l'Armada Carrero Blanc durant els anys 60- Avinguda Fernández Márquez en els anys 80)

6.3. Importància de la responsabilitat de treballar aquest tema degut a la transcendència històrica que té.

7. Petit recorregut a base de *mapes* i altres recursos per la història de La Mina des dels anys 30 fins l'actualitat.

7.2 Anàlisi d'una "*taula de canvis toponímics*", on apareix per exemple el moment de creació dels carrers Bécquer, Salcillo, etc. i els possibles canvis històrics dels noms.

8. Pluja d'idees, records, etc. per part dels participants

9. Motivació de cara a la segona sessió, incidint en la memòria viva de les persones: referències topogràfiques, moments importants, persones positives per la comunitat, etc.

SESSIÓ 2

1. Introducció de la sessió amb una revisió de la sessió anterior

1.1. ¿de què us enrecordeu sobre el que vam estar treballant l'altre dia? Pluja d'idees centralitzades en la pissarra. Repetició de conceptes bàsics: criteris, ideologies, moments històrics,..en general, en altres barris i en La Mina / historia de La Mina per mapes / primeres idees,...

1.2. Explicació de la sessió: treball sobre el futur per veure quants carrers s'obren, on, i quins criteris o noms són els més adequats.

2. Divisió en grups d'unes cinc persones

2.1 Observació dels canvis que es produiran en el futur a través de la comparació entre el *mapa actual* i el *Peri*, juxtaposant la transparència del *nomenclàtor actual*.

2.2 A través d'una transparència simplificada dels *carrers del Peri* sobreposada al plànol actual es detecten: nous carrers, passatges, prolongacions, repeticions, canvis de nom, altres. Aquesta feina, una mica complexa la pot fer el dinamitzador/a.

2.3 Conclusions: Quants carrers cal nomenar, on i quines *jerarquies* s'estableixen.

3. Primeres idees de criteris i de noms.

4. Taula rodona. Explicació de les conclusions a la resta de participants.

4.1 Consens/os

4.2 Avaluació de possibles tasques posteriors. (recerca de biografies,...)

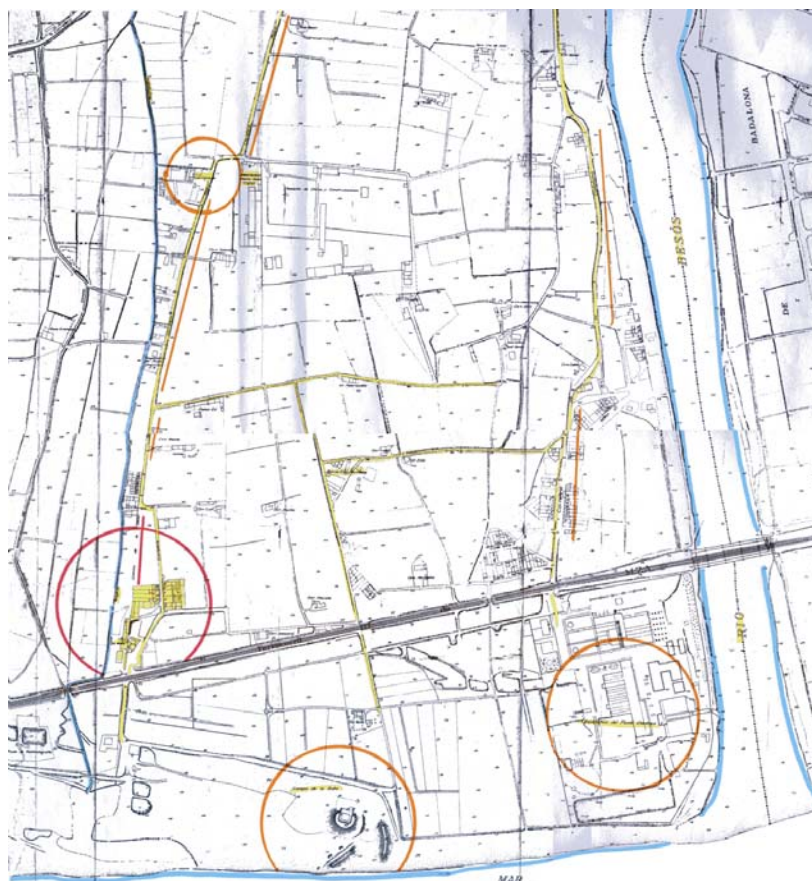
5. Fi de la sessió. Agraïments.

2.3-RECURSOS

2.3.1 HISTÒRIA DEL BARRI

L'espai que ara ocupa el barri de La Mina, al marge dret de la desembocadura del Besòs és en el seu origen un terreny d'aiguamolls, dessecats cap a l'any 1863² per ser convertits en terrenys d'usos bàsicament agrícoles. La implantació l'any 1848 de la línia del ferrocarril Barcelona-Mataró produeix una barrera que traba l'accés al mar. A principis del segle XX, La Cooperativa de fluido eléctrico "La Catalana" s'instal·la en aquest enclau privilegiat; entre la costa marítima i la desembocadura del riu.

Seràn els obrers d'aquesta indústria elèctrica el primer conjunt de pobladors d'aquesta àrea, els quals construiran les seves vivendes de planta baixa i pis de forma suburbana seguint el traçat de la carretera, d'igual nom que la indústria. La Carretera de La Catalana, paral·lela al riu, connecta durant gran part del segle la gran indústria amb la Carretera a França per Mataró, via important d'accés a la ciutat de Barcelona. D'igual forma, la Carretera Negra, situada més a l'interior respecte el riu, uneix la Carretera de Mataró amb el Camp de la Bota, on s'alçava un castell militar del segle XVIII. Aquest castell fou testimoni de milers d'afusellaments durant i després de la Guerra Civil Espanyola.

1931

També al Camp de la Bota hi havia "Can Nomen", magatzem de carbó segons una de les veïnes de La Mina, origen del nom de la Carretera Negra. Altres informacions descarten aquesta possibilitat i expliquen el topònim de la **següent manera**:³

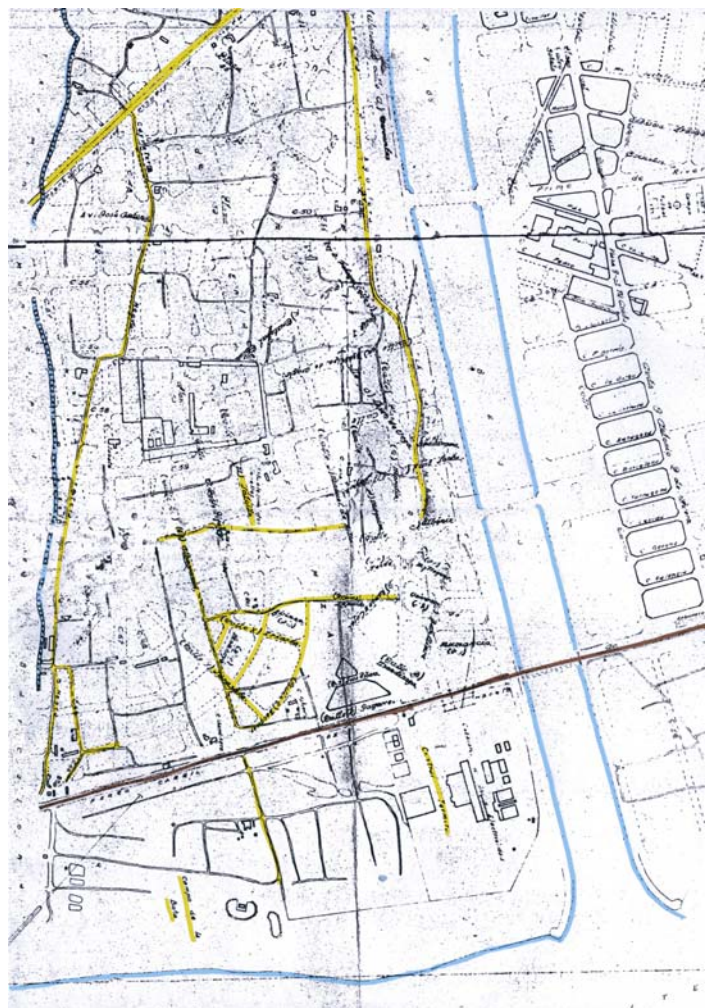
És a tocar d'aquesta carretera on trobem els primers vestigis del barri, la font d'aigua, el merendero que li dona nom i les cases de planta baixa més dos o tres pisos. Una veïna el recorda, abans de la guerra, com un barri de pescadors, prop de la platja, prop de les barques; com un barri agradable.

De forma semi paral·lela a la Carretera Negra trobem l'Acèquia Madriguera, posterior límit administratiu entre Barcelona i Sant Adrià del Besòs.

La creixent urbanització dels terrenys del marge dret del riu (actualment Mina i Catalana) durant els anys 20 i 30 del segle XX, porten a l'Ajuntament de Sant Adrià a dissenyar l'anomenat Pla Maymó (nom de l'arquitecte municipal), el qual preveu una urbanització equiparable a la Ciutat Jardí anglesa, amb cases unifamiliars disposades respecte nòduls radials en el territori. Entre els futurs sectors de La

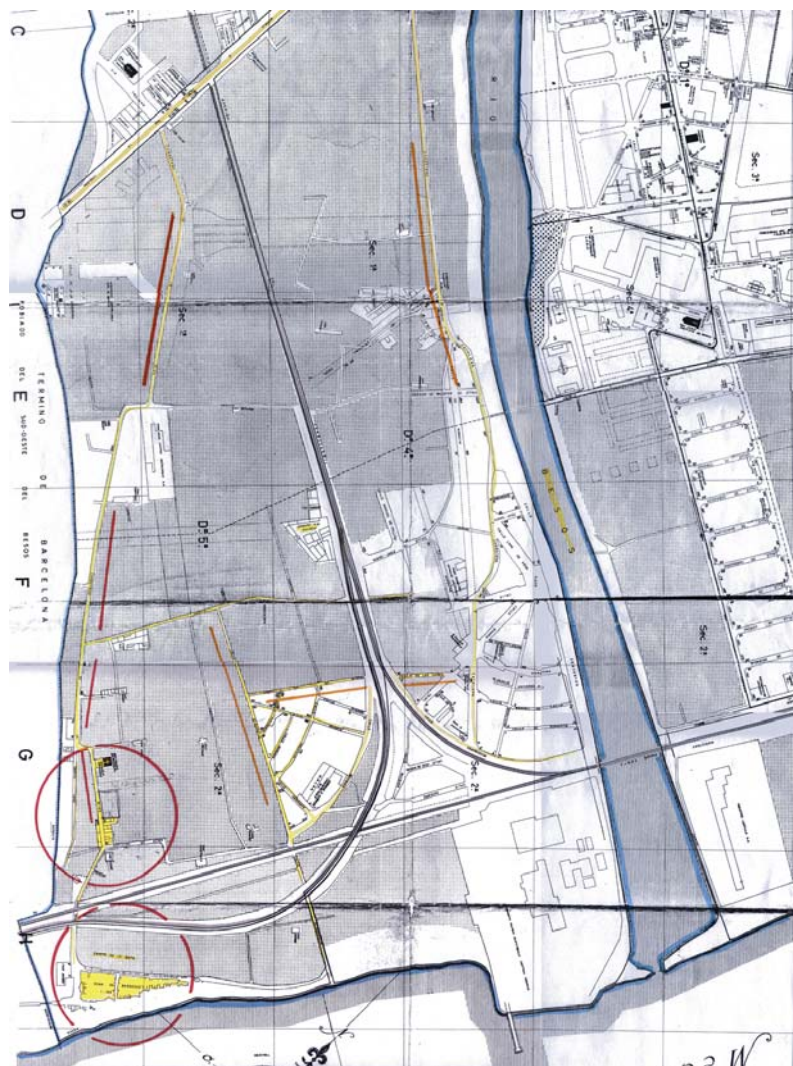
1937 Projecte de Millora de la Carretera Negra

1934 Projecte del Pla Maymó

Catalana i La Mina es preveu un gran eix cívic a mode de Passeig o Rambla. Aquest element marcarà molt profundament el territori.

La Guerra Civil Espanyola (1936-39) i la posterior victòria franquista aturen el Pla. La duresa de la postguerra unida a l'esclat desarrollista de finals dels 50 i 60 marquen el futur d'aquesta zona de la ciutat, situada lo suficientment pròxima a Barcelona i lo suficientment a l'extrarradi per anar-hi situant tota la indústria i la infraestructura pesada necessària pròpia d'una gran ciutat industrial. Si a més s'afegeix el curiós fet que Sant Adrià deixa d'existir durant prop de dues dècades, i és el propi riu Besòs qui separa jurídicament Barcelona de Badalona, s'entèn el projecte que el Patronato Municipal de la Vivienda produeix en un dels sectors de l'àrea, suprimint de facto l'anomenat Pla Maymó, però utilitzant-lo per a altres fins. L'eix cívic, Passeig o Rambla, projectat als anys 30 des de Sant Adrià es converteix als anys 50 en un ramal important del tren que condueix cap al Vallès i França. Fet que condiciona el devenir d'ambdues parts de l'àrea total.

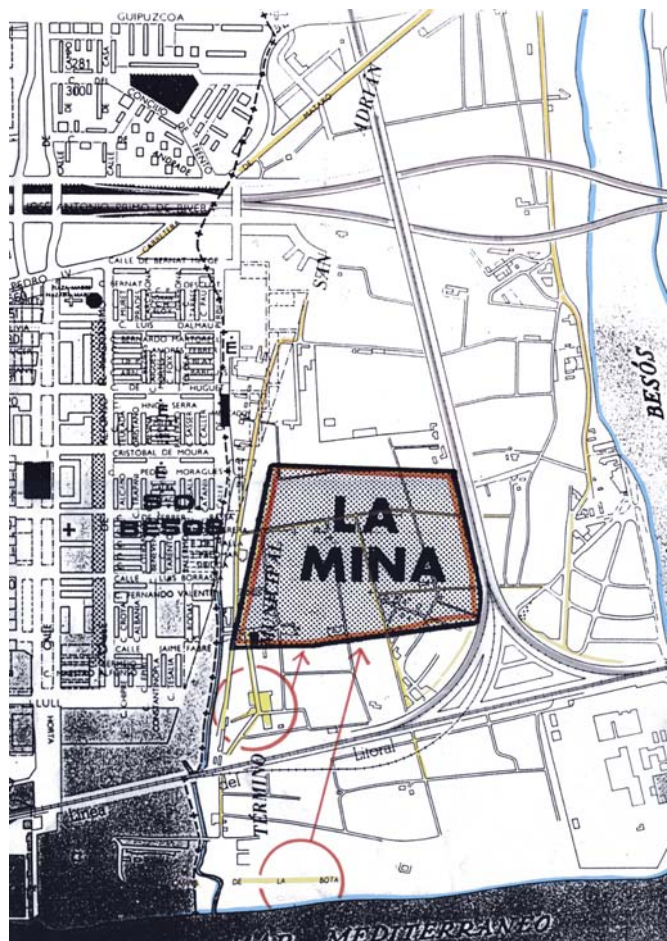

1963

L'any 1992, durant els Jocs Olímpics de Barcelona es construeixen les Rondes Viàries de la ciutat. El dibuix que graven sobre el territori segueix exactament (en aquest punt) el mateix traçat que el ferrocarril, aprofundint encara més la frontera entre La Mina i La Catalana, i també la frontera entre un marge i l'altre de Sant Adrià. La dècada dels anys 60 serà a més molt complexa a nivell social ja que les grans migracions des de diferents punts d'Espanya a les grans urbs de la península produeixen un greu problema de barraquisme i insalubritat. El Camp de La Bota, també anomenat "el parapeto"; i Pekín, situat just al costat; El Somorrostro a la platja de la Barceloneta; La Perona etc. constituïran barris extensos de vivenda marginal autoconstruïda en sectors fronterers de la ciutat com la pròpia platja. Per tal de desallotjar les barraques, el Movimiento articula plans de vivenda social, un dels grans plans a Barcelona serà La Mina, on s'allotjaran persones del Camp de La Bota, Pekín, etc. gran part d'aquestes famílies d'ètnia gitana. El barri es construeix en dues fases lo qual donarà lloc a l'anomenada Mina Vella, on els edificis de planta baixa més cinc es projecten seguint un joc de perpendicularitats, i la Mina Nova, pensada per encabir en el barri un nombre més

Explanació dels terrenys per a la construcció del barri

1967 aprox.

elevat de barraquistes que no es pensaven, caracteritzada per una volumetria impressionant, molt poc sensibles a l'estructura territorial i a les característiques de la població. La Catalana, en canvi, seguirà amb més o menys fortuna el traçat del Pla Maymó, degradant-se però cada cop més fins convertir-se un un barri a penes visible, un barri avui en expectativa d'un nou pla.

La deixadesa institucional, la manca de recursos i equipaments, la poca connectivitat del barri tant amb el centre administratiu de Sant Adrià com amb el centre de Barcelona, units als problemes de drogues i a la imatge que el cine fa de personatges de l'hampa com el Vaquilla, converteixen el barri en un gueto sense llei que eclosiona durant la dècada dels 80.

Les Olimpíades deixen com em dit al seu pas per La Mina un tros de Ronda amb uns accessos fins fa poc dificultosos. S'haurà d'esperar a una altre event d'escala internacional, el Fòrum de les Cultures 2004, perquè arribin a La Mina diners per a un Pla Transformació integral amb perspectives fins al 2010. I és que el Fòrum es construeix guanyant terrenys al mar a penes 500 metres del barri de La Mina.

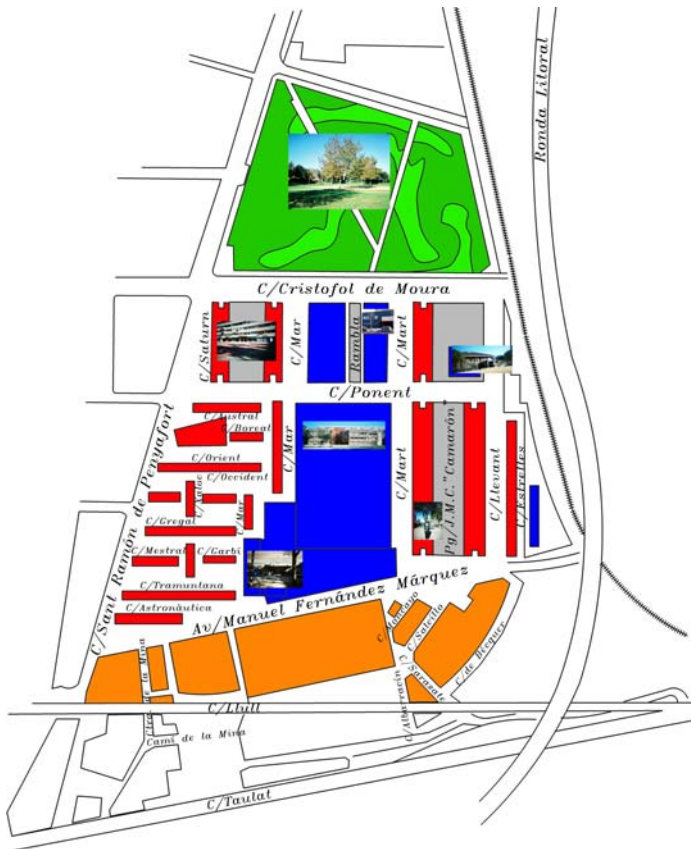
Aquest Pla de Transformació obra al barri una nova etapa. A nivell urbà, es preveu la remodelació integral del centre geogràfic del barri (actualment dedicat a equipaments escolars), convertint-ho en un eix cívic (Passeig-rambla) que unirà l'extrem oest del barri amb la propia àrea del Fòrum, passant per un nova zona residencial en el sector actualment industrial i per una futura zona universitària.

Com es pot apreciar, els canvis són substancials i les necessitats a nivell de toponímies, tant pel que fa a la història com al futur proper, molt elevades.

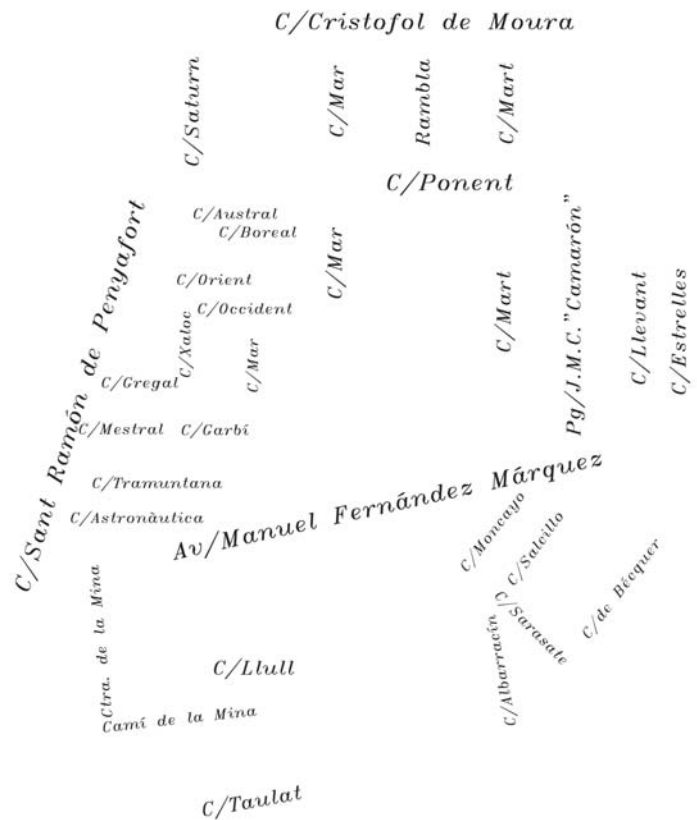

La Mina des de l'aire,
any 2003

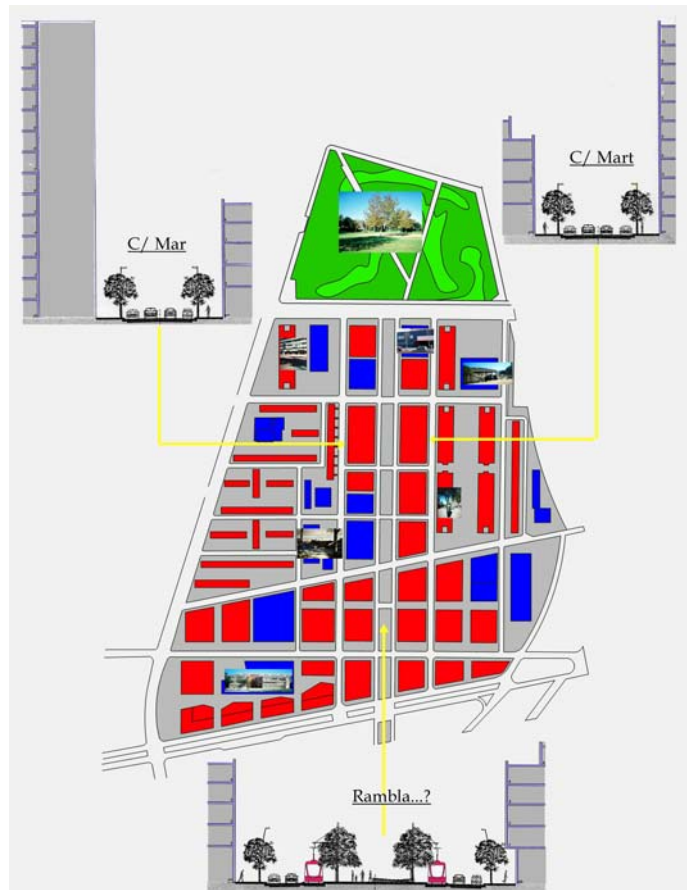
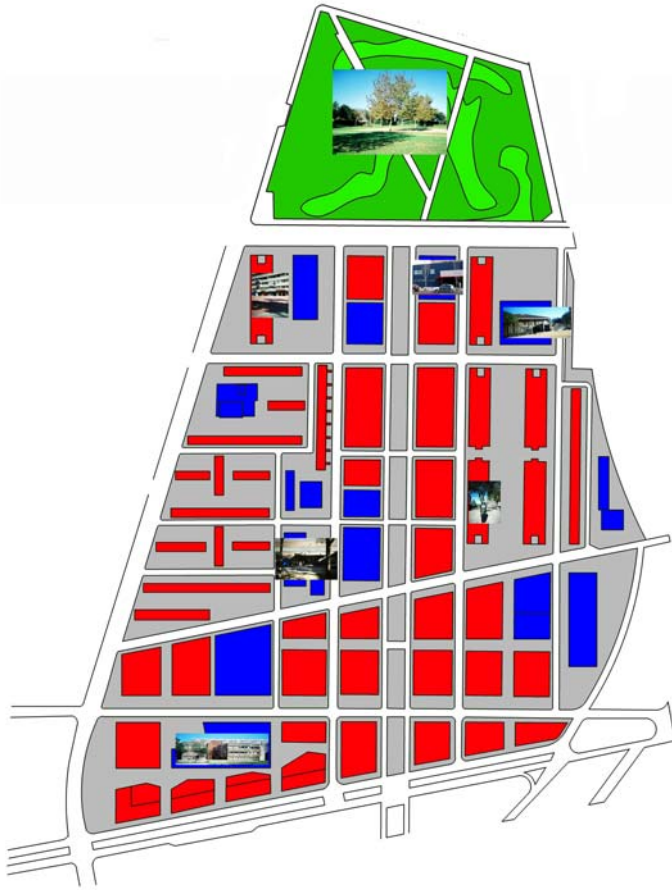
2.3.2 PLÀNOLS DE TREBALL

Plànol amb toponímies actuals

Toponímies actuals

Jerarquies dels carrers.
Algunes seccions destacades

2.3.3 TAULA DE CANVIS TOPONÍMICS

ANTERIOR	REPÚBLICA	FRANQUISME	DEMOCRÀCIA	ACTUALITAT
anterior a 1931	1931-1939	1939-1955	1976-2004	2004
Barcelona 1929 Cristóbal de Moura				Cristóbal de Moura
		Cristóbal de Moura Prolongació des de Barcelona		
Carretera Negra	Carretera Negra / Carretera de La Mina	1960-70 San Raimundo de Peñafort	1980 Sant Ramon de Penyafort	Sant Ramon de Penyafort (Ronda)
Pasaje de las Cañas	1934 "Lepanto" (projecte)	Av. Capitàn Gral. de la Armada Carrero Blanco	1979 Av. Manuel Farnández Márquez	Manuel Fernández Márquez (Avinguda)
		1967-72 Mina Vella (Austral, Boreal, Xaloc, Gregal, Garbí, Mar, Mestral, Tramuntana, Orient, Occident, Ponent...)		Mina Vella
		1972-74 Mina Nova (Astronàutica, Estrelles, Saturn, Mart, Venus, Llevant...)		Mina Nueva
		Sense nom	1997 Pg. José Monge Cruz "Camarón"	José Monge Cruz "Camarón" (Passaig)
Carretera Negra	Carretera de La Mina			Carretera de La Mina
Sense nom	1934 "Salcillo" projecte	1960 - 7 Salcillo		Camí de La Mina
	1934 Moncayo			Moncayo
	1934 Albarracín			Albarracín
	1934 Salcillo			Salcillo
	1934 Sarasate			Sarasate
	1934 Bécquer			Bécquer
Barcelona 1900 Lluí				Lluí
Barcelona 1908 Taulat				Taulat

2.3.4 DOSSIER D'INFORMACIÓ

2.3.4.1 Personatges amb nomenclatura al barri

Pablo Sarasate

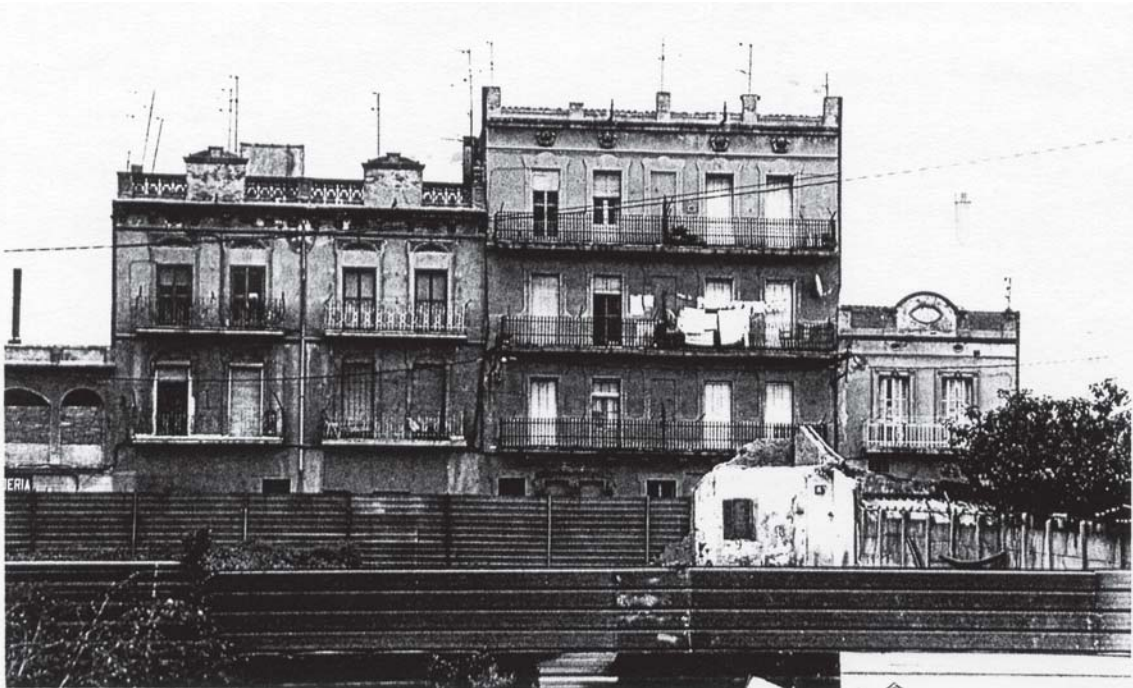

Violinista y compositor español. Su verdadero nombre era Pablo Martín Melitón Sarasate y Navascués. Nació en Pamplona, hijo de un músico militar, recibió de su padre las primeras nociones de música. Luego estudió en el conservatorio de París, pero ya había dado su primer concierto en A Coruña a los 8 años. En la capital francesa obtuvo el premio de violín y solfeo en 1857. Terminados sus estudios obtuvo otro premio en Armonía. Sarasate dedicó la mayor parte de su vida a realizar giras por Europa, América y Oriente. Su nombre se hizo famoso en las principales cortes europeas, la de Napoleón III, la de la reina Victoria de Inglaterra y la de Isabel II de España. Algunos compositores le dedicaron obras como la Introduction et rondo capriccioso (1870) del compositor francés Camille Saint-Saëns y el Concierto en fa menor, y la Symphonie espagnole (estrenada en 1875) del compositor francés Edouard Lalo. Max Bruch le dedicó su segundo Concierto para violín y la Fantasía escocesa, Joseph Joachim compuso para él las Variaciones para violín y orquesta y Antonín Dvořák su Narúek, opus 49 para violín y orquesta en mi menor. Como intérprete, rehuía los falsos efectismos y es muy relevante la importancia de su triunfo artístico en Europa Central y en el mundo germánico, dada la sustancial diferencia de su concepción estética y sentido de la interpretación respecto del arte del gran Joseph Joachim, figura de tanta reputación entonces. Entre las obras escritas por el propio Sarasate destacan los Aires bohemios (1878) y Danzas españolas

Comissions Obreres del Barcelonès **Lluites obreres a la Tèrmica del Besòs. 30è aniversari de l'assassinat de Manuel Fernández Márquez Barcelona, abril 2003**

2.3.4.2 Apunts històrics

el dato

LA PROCESIÓN DE LA MINA

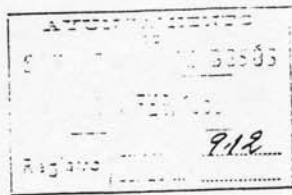
Cada Jueves Santo, la Mina se transforma. Como si fuera un pueblo de viejas tradiciones, por las calles de grandes bloques de pisos resuenan los tambores, y voces emocionadas lanzan al viento las saetas. Penitentes encapuchados con un cirio en la mano, mujeres de luto con mantilla, cofrades con capás moradas o hábitos franciscanos, y niños con tambores y camisa blanca acompañan los pasos de la procesión.

el dato

LOS PASADORES

Cuando no había ningún puente sobre el Besòs, existía en Sant Adrià un oficio singular: los pasadores. Estos se hacían cargo del mantenimiento de las pasarelas de madera que permitían a los viajeros el paso del río, y a veces los pasaban a hombros. Ayudaban a los carros y las diligencias encalladas en el difícil paso en vado. En homenaje a estos hombres, el gigante adriancense lleva una niña a hombros.

Iltre. Sr.

Don _____ mayor de edad,
de estado Casado, de profesión Metolúgico, vecino de San
Adrián de Besòs, con domicilio en Termin Berras, 39 (Sotana),
provisto de Documento Nacional de Identidad núm. 37.162.272,
expedido en Boda bona con fecha 14 SEP 1965,
a V. S. acude y atentamente

EXPONE:

*Que viviendo en un sótano, con mucha humedad sin
apenas ventilación, e higiénico ni confortable, para vivir
mi esposa, hijo y padre político, tenga V.S. concederme
una vivienda digna, sometiéndome a los trámites
pertinentes*

En su virtud,

SUPLICA a V. S. que teniendo por presentada esta instancia y en
atención a los hechos expuestos, previos los trámites pertinentes, se digne
autorizarle para lo que en la misma se expresa.

Es gracia que espera merecer del recto proceder de V. S. cuya vida
guarde Dios muchos años.

San Adrián de Besòs, a 12 de Febrero de 1968

Iltre. Sr. Alcalde Presidente del Magnífico Ayuntamiento de SAN ADRIÁN DE BESÓS

3-TALLER AMB L'ASSOCIACIÓ DE DONES ADRIANES

3.1-DADES TÈCNIQUES

Projecte: Cartografies de La Mina

Tema del taller: Toponímies

Dates: 18 de Novembre i 2 de Desembre del 2004

Horari: 18 - 19'45 h

Nombre de sessions: 2

Lloc: C/Mar, 12 (Local Adrianes)

Entitat / Associació: Associació de dones Adrianes / AAVV La Mina (1a sessió)

Coordinadora a l'entitat: Àngels Rossell

Participants (nombre de persones, nom i edat):

24 dones d'entre 20 i 81 anys

Maria Angeles Rossell, 73; Juana, 20; Leo, 20; Juanjo Blanc, 29 (AAVV); Antonia Martín, 33; Carla Cortés; Alicia Vila, 52; Josefina Pons, 59; M^aJosé Bravo, 34; Mª Luisa Benítez; Juana Pantaleón; Ángeles Simón, 64; Micaela Flores, 20; Ángeles Cerdà, 69; Sara Flores, 20; Isabel Palmero, 67; Ana María Morilla, 54; Consuelo Hernández, 81; Isabel Moreno, 27; Angelita Simón, 64; ; Dolors Ariza, 24; María Mancilla, 62; Mª Carmen Monje, 60; Estrella Castillo, 58.

Dinamitzadores: Claudia Alves, Beatriz de Labra, Iris Viegas, Núria Ricart (coord.)

Equip del projecte: Cr Polis (Universitat de Barcelona)

Direcció: Antoni Remesar, Tomeu Vidal

Coordinació: Núria Ricart

Investigació/ dinamització: Claudia Alves, Beatriz de Llaura, Iris Viegas,

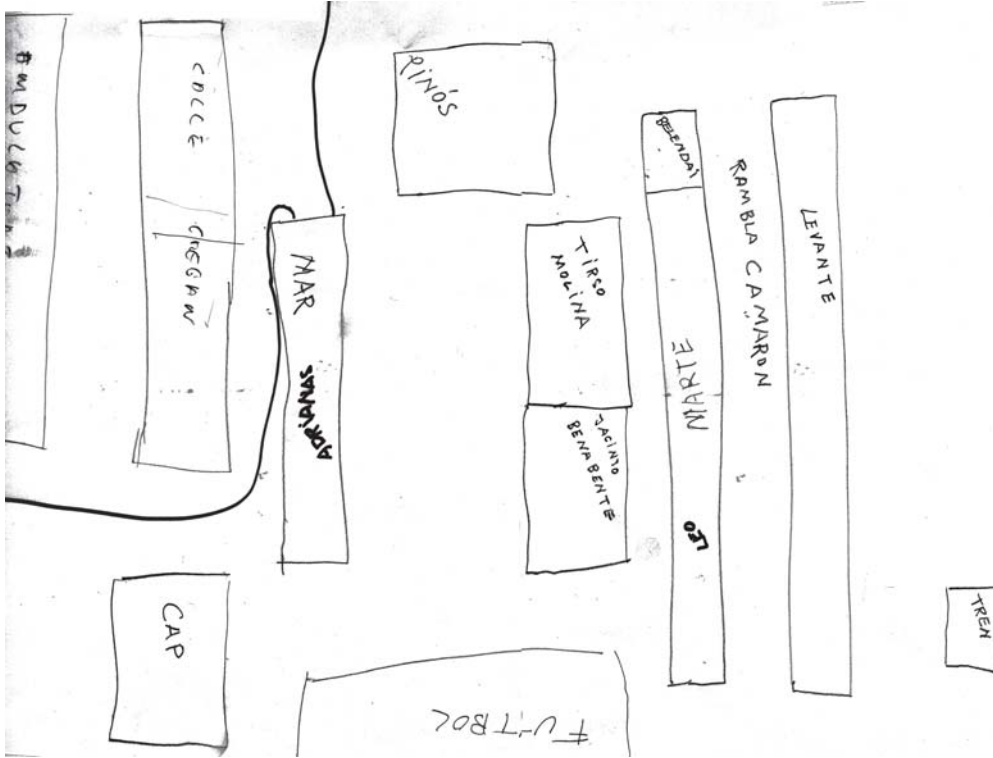
Col·laboració: Ada Mourao

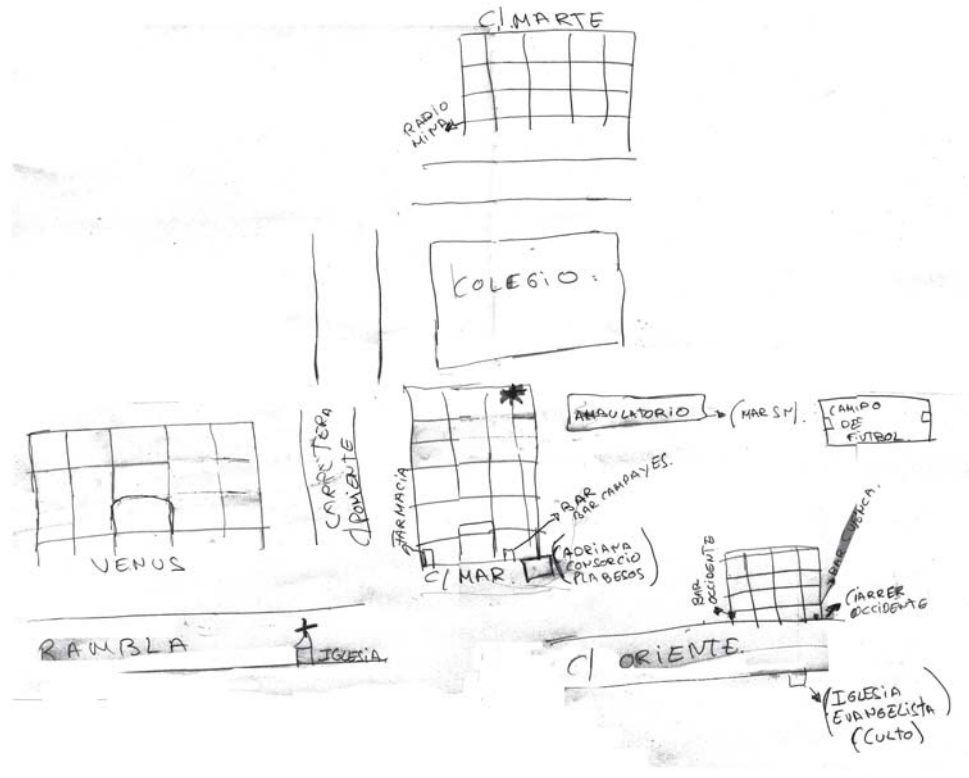
Registre vídeo/fotografia/...: Ada Mourao (1a sessió)/ Claudia Alves (2a sessió)

3.2-RESULTATS DEL PROCÉS

3.2.1-MAPES COGNITIUS

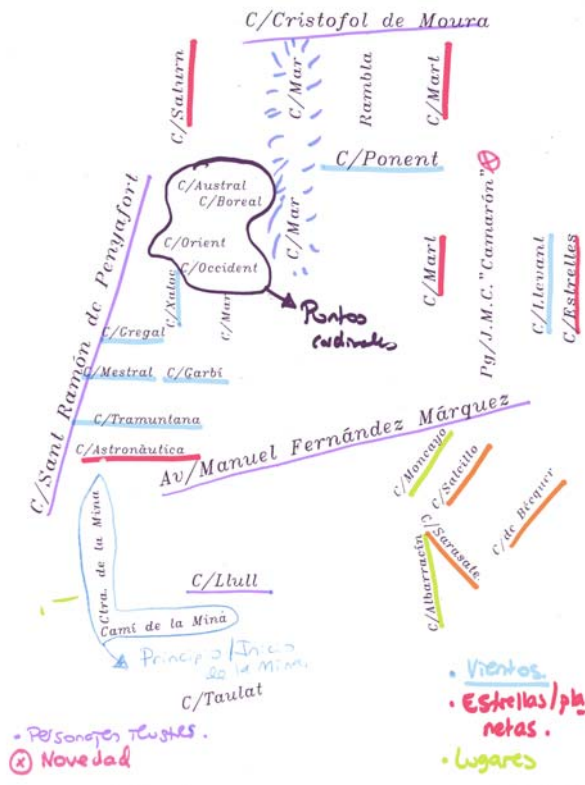

Les participants, dividides en tres grups de treball, dibuixen un mapa del barri que respon a la pregunta, com és La Mina, com es diuen els llocs del barri? La concepció que es té no inclou ni el Parc ni la zona industrial. L'edifici on es situa el local de l'associació s'identifica clarament. Els referents que es plantegen són; el carrer Ponent, alguns equipaments com el col·legi i el Cap (Centre d'Atenció Primària), etc.

El pes dels edificis al barri és tant important que a voltes no es marquen ni els carrers.

No s'extreu d'aquest exercici toponímies pròpies dels residents. Els llocs no ténen noms populars emergents, degut sobretot a la manca de referències riques i distintives.

3.2.1-ANÀLISI DELS CRITERIS TOPONÍMICS DEL BARRI

4-TALLER AMB L'ASSOCIACIÓ DE VEÏNS/ES DE LA MINA

4.1-DADES TÈCNIQUES

Projecte: Cartografies de La Mina

Tema del taller: Toponímies

Dates: 18 de Novembre i 11 de Gener del 2005

Horari: 1^a: 18-19'45h ; 2^a: 19-20'30h

Nombre de sessions: 2

Lloc: C/Mar, 12 (Local Adrianes) / C/Oriente 11 (Local AAVV)

Entitat / Associació: AAVV La Mina

Coordinadora a l'entitat: Antonia Pascual

Participants (nombre de persones, nom i edat):

4 persones d'entre 29 i 45 anys

Juanjo Blanc, 29; Antonia Pascual, 44; Isabel Mínguez, 45; Antonio Castro, 42.

Dinamitzadores: Beatriz de Labra, Iris Viegas, Claudia Alves, Núria Ricart (coord.)

Equip del projecte: Cr Polis (Universitat de Barcelona)

Direcció: Antoni Remesar, Tomeu Vidal

Coordinació: Núria Ricart

Investigació/ dinamització: Claudia Alves, Beatriz de Llaura, Iris Viegas,

Col·laboració: Ada Mourao

Registre vídeo/fotografia/...: Ada Mourao (1a sessió)/ Bea de Labra (2a sessió)

5-TALLER AMB EL GRUP DE DONES IRIS

5.1-DADES TÈCNIQUES

Projecte: Cartografies de La Mina

Tema del taller: Toponímies

Dates: 15 i 21 de Febrer del 2005

Horari: 15-17h

Nombre de sessions: 2

Lloc: Centre Cívic de La Mina

Entitat / Associació: Grup de dones Iris

Coordinadora a l'entitat: M^aÁngeles Muñoz

Participants (nombre de persones, nom i edat):

13 persones d'entre 37 i 69 anys.

Lidia Manrubio (55), M^aPetra Clemente (59), Ana Díaz (66), Mercedes López (55), M^aCarmen Gallego (37), Paqui Felipe (55), M^aÁngeles Muñoz (55), Dolores Pérez (62), M^aJosé García (46), Charo Sánchez (61), Juanita Gracia (69), Antonia Farré (60), Manoli Manrubia (51).

Dinamitzadores: Beatriz de Labra, Iris Viegas, Núria Ricart (coord.)

Equip del projecte: Cr Polis (Universitat de Barcelona)

Direcció: Antoni Remesar, Tomeu Vidal

Coordinació: Núria Ricart

Investigació/ dinamització: Clàudia Alves, Beatriz de Llaura, Iris Viegas

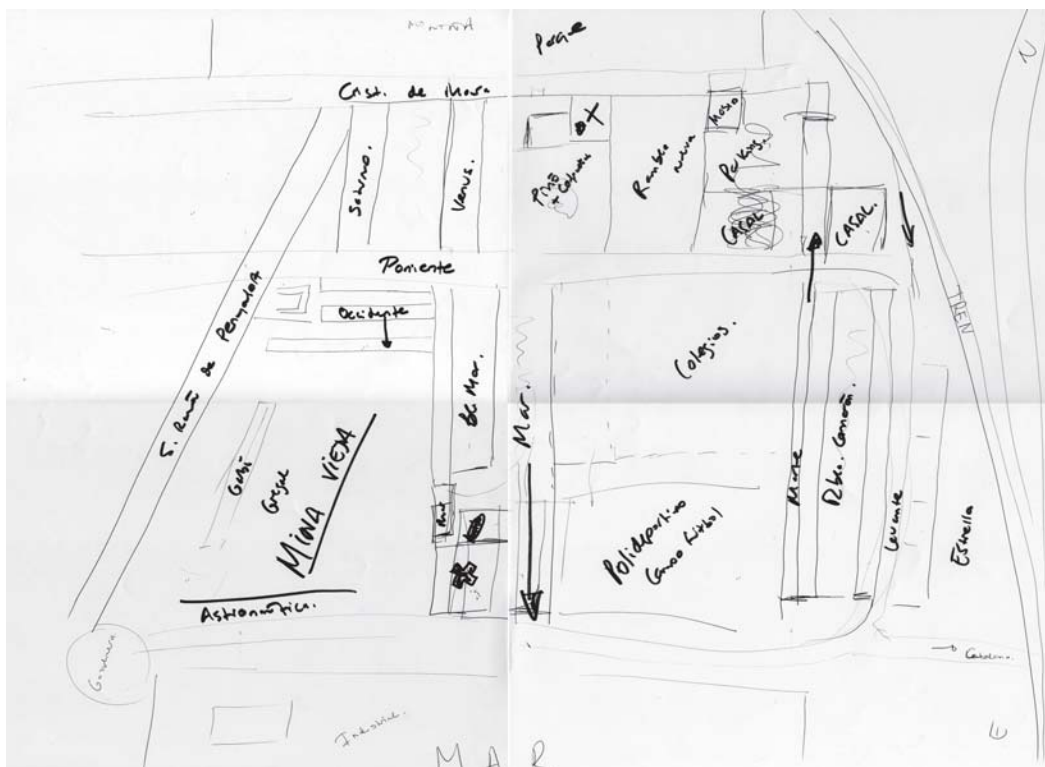
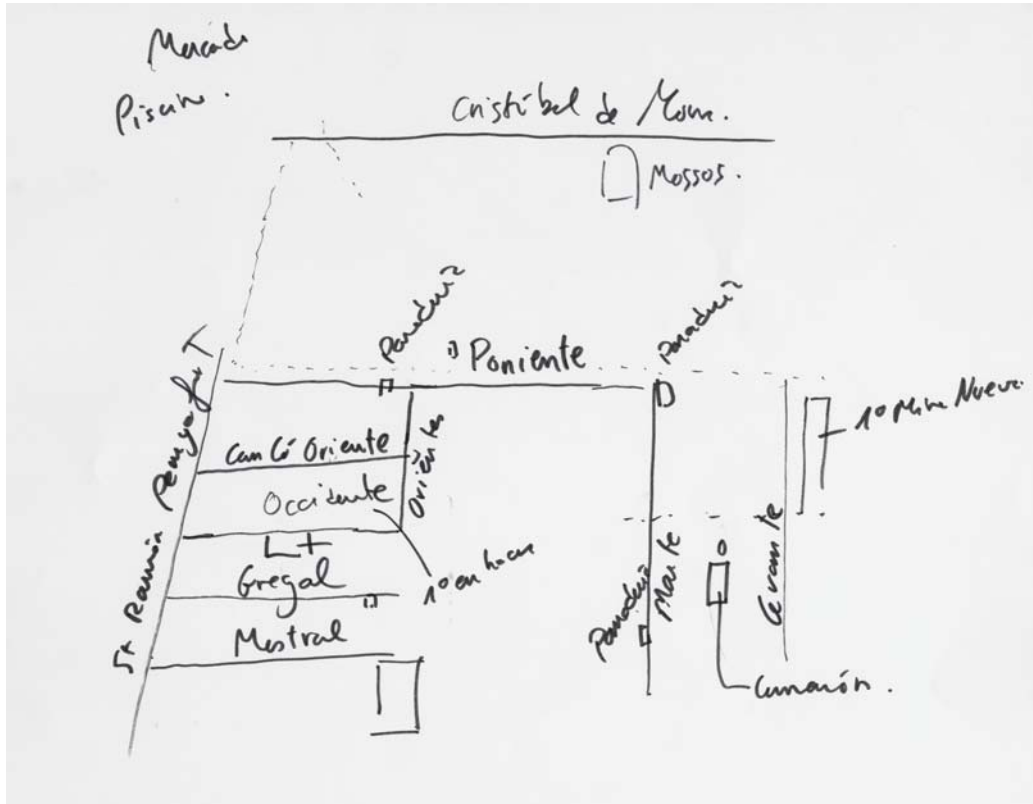
Col·laboració: Núria Arnau (Consorti de La Mina)

Registre vídeo/fotografia/...: Iris Viegas

6.2-RESULTATS DEL PROCÉS

6.2.1-MAPES COGNITIUS

La concepció de l'espai d'aquests dos mapes és àmplia, delimitant els carrers i zones frontereres. En un dels casos es dibuixa fins i tot la ronda litoral i la línia del ferrocarril.

No surgeixen noms populars emergents, però sí moltes de les referències bàsiques del barri com el Casal, els Mossos, el Poliesportiu,...

Els dos grups de treball detecten els criteris toponímics actuals de forma similar, establint les següents categories: noms de vents, planetes, personatges, punts cardinals, llocs,...

També en aquest taller, un dels grups explicita la importància simbòlica del carrer Mar i el situa com a categoria pròpia.

6-TALLER AMB LA PLATAFORMA D'ENTITATS I VEÏNS/ES DEL BARRI DE LA MINA

6.1-DADES TÈCNIQUES

Projecte: Cartografies de La Mina

Tema del taller: Toponímies

Dates: 30 de Juny del 2005

Horari: 20'40 - 22 h

Nombre de sessions:1

Lloc: Local AAVV

Entitat / Associació: Plataforma d'Entitats i Veïns/es del barri

Coordinadora a l'entitat: Gerardo i Meritxell

Participants (nombre de persones, nom i edat):

14 persones

Carmen Galindo, Manuela Ramos, Juanjo Blanch, Rosa Maicas, Miguel Prada, Magda Delgado, Gerardo Tiradani, Txell Páez, Paquita Mañas, Àngels Rossell, Alicia Vila, Paco Hernández, Francisco Moreno, Montse Pujol

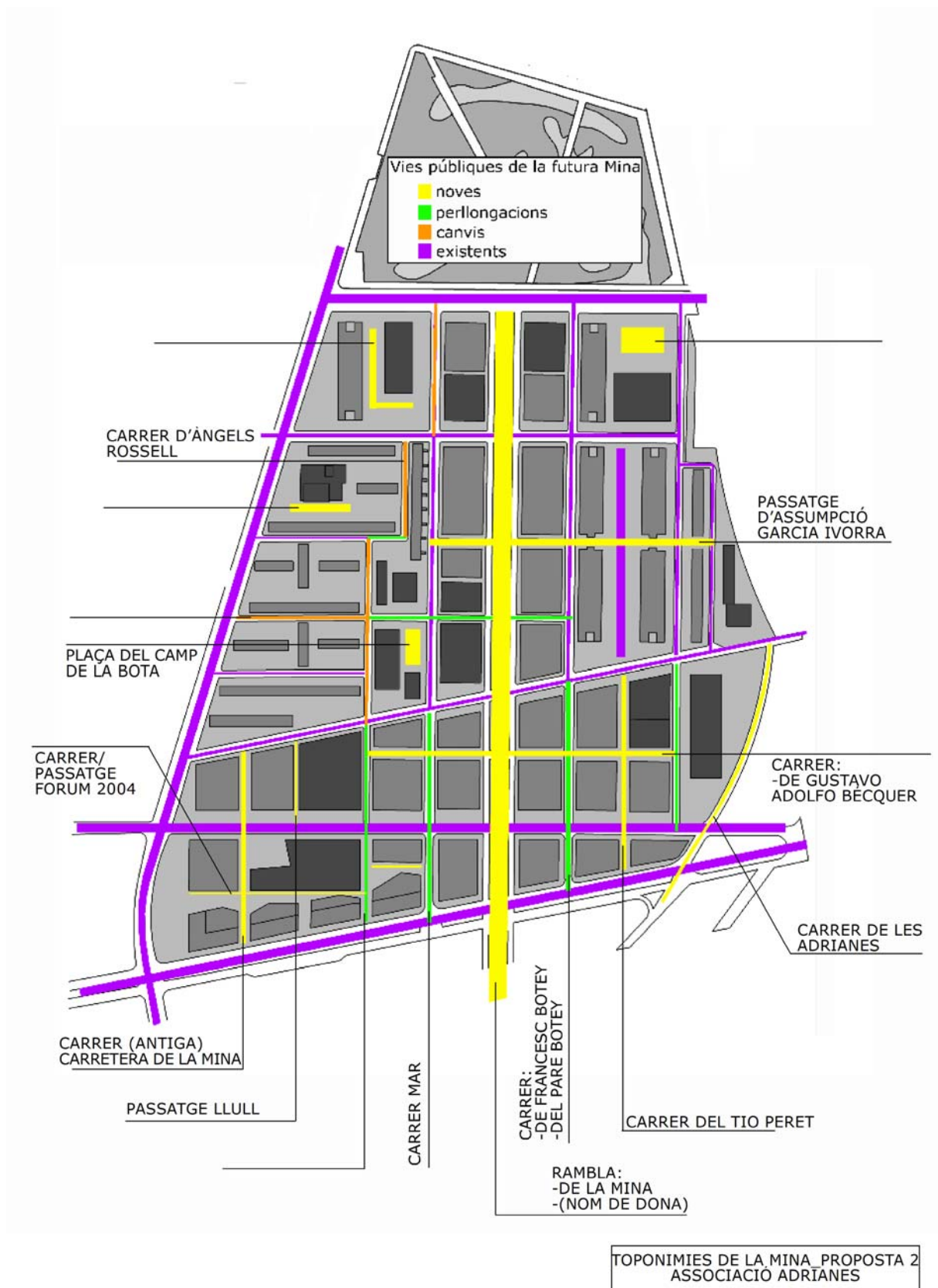
Dinamitzadores: Núria Ricart

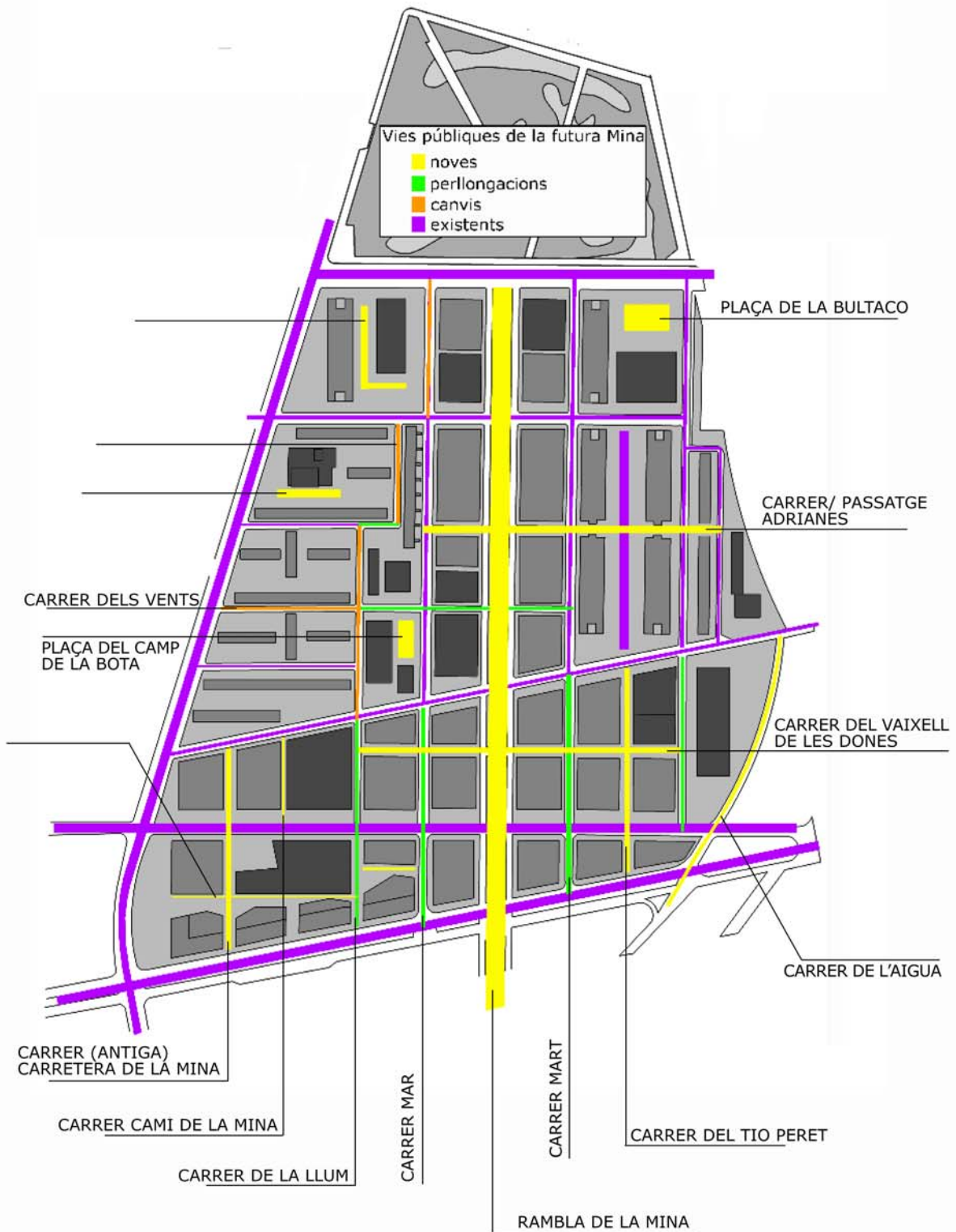
Equip del projecte: Cr Polis (Universitat de Barcelona)

Registre vídeo/fotografia/...: Núria Ricart

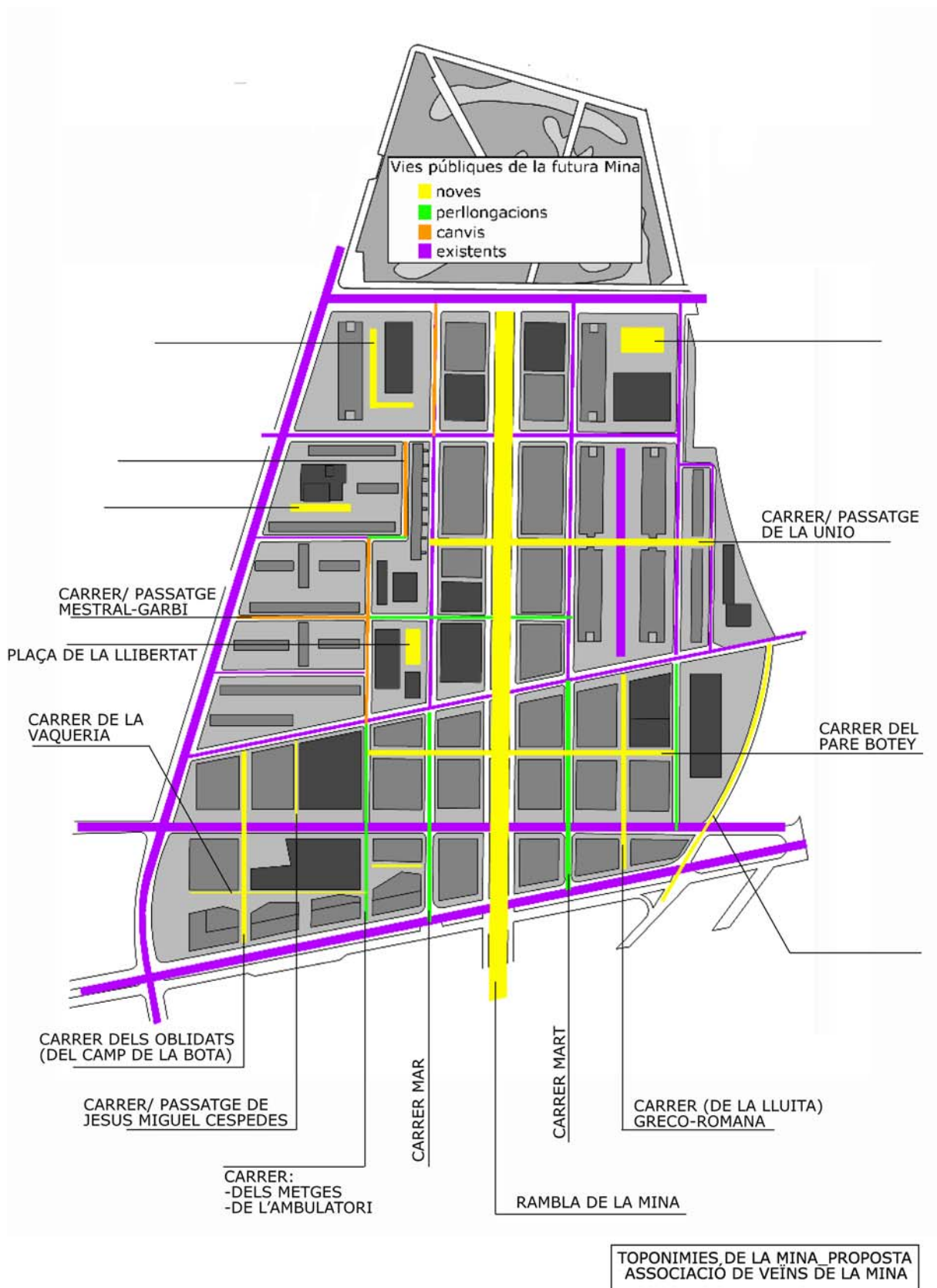

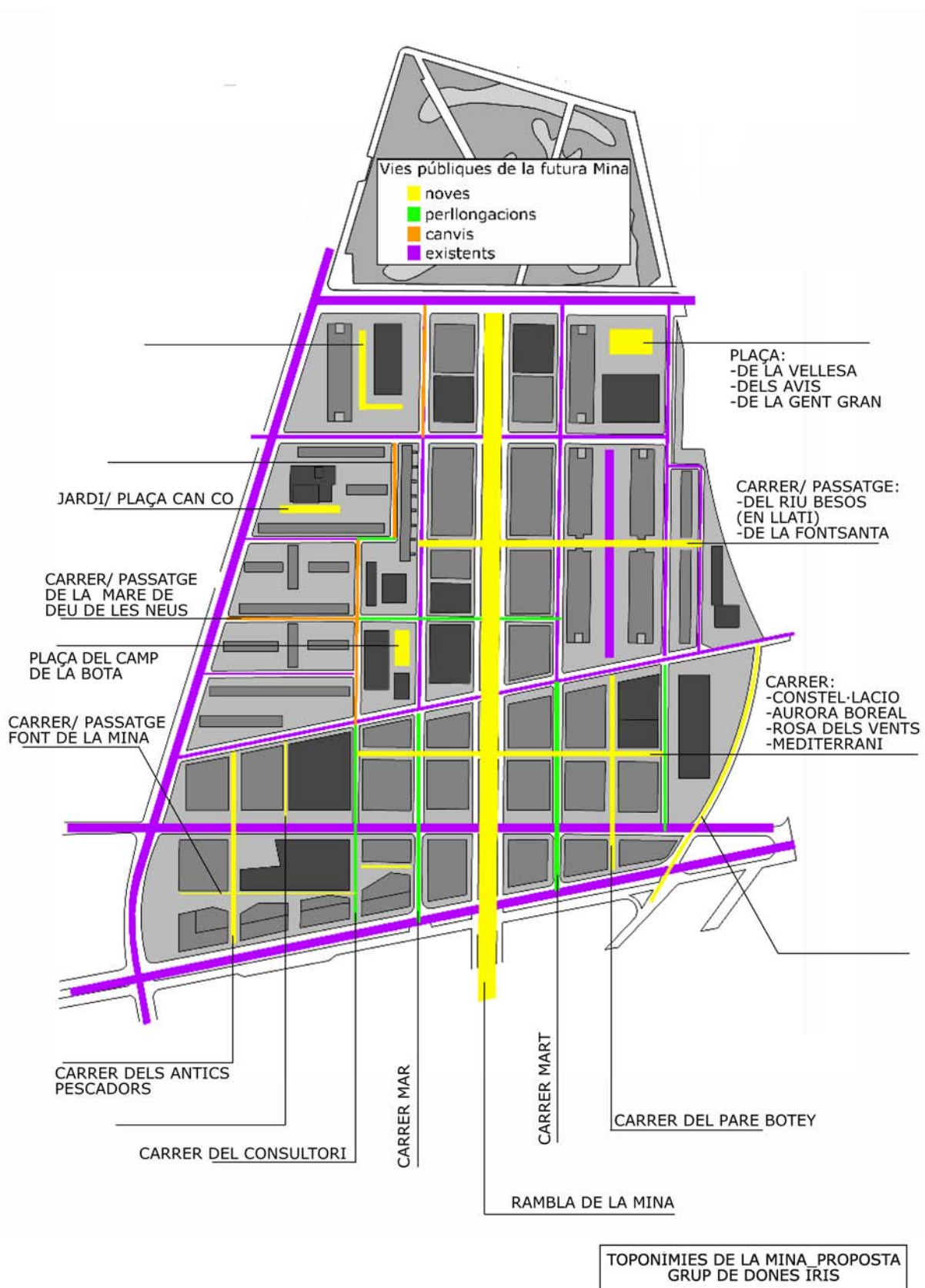
7- PROPOSTES DE NOVES TOPONÍMIES

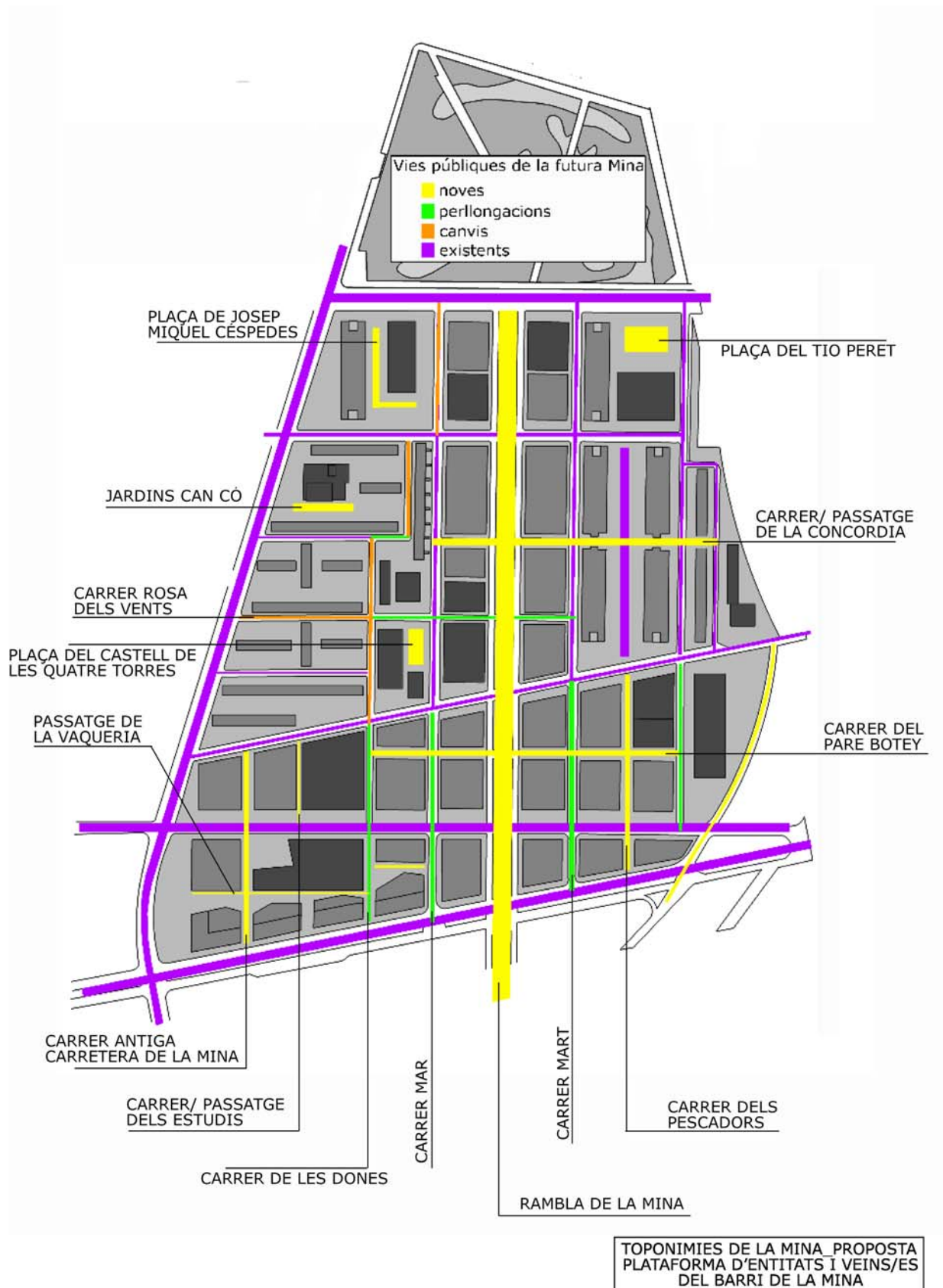

TOPONIMIES DE LA MINA_PROPOSTA 1
ASSOCIACIÓ ADRIANES

A continuació es presenten les toponímies proposades pels diversos grups de treball amb una petita explicació del significat i de la ubicació. La divisió en diferents categories permet una lectura transversal dels resultats.

NOMS DE PERSONES:

Personatges importants per a la comunitat, a nivell històric i/o actual.

CARRER DEL TÍO PERET:

Pedro Giménez Pubill (Sant Quirze de Basora 1914 – ?). Fill de família comerciant i tractant de caballs. Arriba a Barcelona durant la postguerra on s'especialitza en el comerç d'antiguitats. S'implica molt en la millora de les comunitats gitanes, en concret a través del Secretariat Nacional de Pastoral Gitana (del que serà president) i la Unión Romani.⁴

CARRER DE BÉCQUER:

Gustavo Adolfo Bécquer. 1836-1870. Escriptor i poeta.

El Pla Maymó (1934) preveu la creació de tot un barri en el sector de l'actual Mina i Catalana. S'identifiquen en el propi Pla els noms i números dels carrers i places, entre ells el de Gustavo Adolfo Bécquer. El barri de La Catalana es construeix al llarg del temps segons aquest pla projectat durant la II^a República; el de La Mina només segueix aquesta traça en un petit sector situat en l'actual Mina Industrial. El PERI de La Mina (2002) modifica el traçat d'aquest sector per lo que es proposa mantenir la nomenclatura d'un dels carrers vestigi dels anys 30.

CARRER DE FRANCESC BOTEY/DEL PARE BOTEY:

Francesc Botey. Barcelona - Mèxic 1971? Escolapi

El Pare Francesc Botey fóu una persona molt estimada al Camp de la Bota on treballà i visquè des de 1963 a 1968, junt amb una petita comunitat d'escolapis. La seva implicació buscava la millora de les condicions de vida dels barraquistes. Fou promotor de l'Escola Primària del barri, que començaria al Castell anomenat "de les quatre torres". Ademés dels actes litúrgics, al Castell es propiciaren reunions familiars, -sobretot entre el món gitano-, i cursets de formació i promoció social. També es recolzaren projectes com l'Escola d'artesanía, la Cooperativa gitana, etc. A la seva barraca del Camp de la Bota es podia llegir: Diagonal, nº1

El seu coneixement de la cultura gitana i la seva integritat ideològica el portaren a ser empresonat prop d'un any entre 1968 i 1969, durant el qual escriuria el llibre "El gitano, una cultura folk a casa nostra".⁵

PASSATGE LLULL:

Ramón Llull. 1232-1315. Escriptor, filòsof, místic i missioner.

El carrer Llull entra a formar part del barri de La Mina amb el Pla de Transformació, que preveu la seva perllongació des del barri del Poblenou (Barcelona). Aquesta nomenclatura data de 1900.

CARRER/PASSATGE DE JOSEP MIQUEL CÉSPEDES:

J.M.C va néixer a l'any 1962 a Almenar, província de Lleida però molt aviat va venir a viure amb tota la família al barcelonés barri de La Verneda.

A l'any 76 ja va començar a militar a la clandestina organització de les Joventuts Comunistes de Catalunya i posteriorment ha ocupat diversos càrrecs de direcció en el Partit Comunista de Catalunya i Esquerra Unida i Alternativa.

El seu paper a Sant Adrià també va ser de molt comprimís; per una banda va tenir responsabilitats municipals dins l'Ajuntament. Des del municipi, va lluitar per a millorar les condicions de vida de tots els adrianencs, especialment al barri de La Mina.

Com a ciutadà de Sant Adrià participar activament en La Plataforma d'Entitats i Veïns de La Mina, organització que va abandonar quan novament va prendre responsabilitats dins el govern municipal.

Va morir després d'una llarga lluita contra el càncer el 19 de gener de 2004.⁶

CARRER D'ÀNGELS ROSSELL:

Nascuda l'any 1931. Durant el franquisme treballa intensament per la millora de les condicions de vida de les dones i la infància. Estableix una escola bressol al Camp de la Bota i posteriorment al barri de La Mina. És voluntària a la Maternitat, on també lluitarà per la millora de les condicions de treball junt amb altres companyes. Ja en democràcia és Regidora i Tinent d'Alcalde de l'Ajuntament de Sant Adrià. A finals dels 90 inicia promou l'organització de l'*Associació Adrianes* al barri de La Mina.

CARRER D'ASSUMPCIÓ GARCIA IVORRA:

Directora de l'Escola Popular de La Mina durant la IIa República. Junt amb el seu marit Josep Gallart i Gatells, organitza espectacles culturals de gran qualitat on els nens i nenes en són els protagonistes.⁷

MEMÒRIA/HISTÒRIA/VIVÈNCIES:

PLAÇA BULTACO:

En aquest espai del barri hi havia hagut l'empresa Cemoto SA de Bultaco, històrica indústria espanyola dedicada al disseny i producció de motocicletes.

CARRER/PASSATGE FONT DE LA MINA/LA MINA D'AIGUA:

L'antic berenador de La Mina, construït a principis de segle XX, *"era una equipament de caràcter lúdic on venien a passar el dia els estiuejants Barcelonins i un centre de relació i cohesió social entre els habitants dels diferents barris adrianencs"*⁸. La pròpia font i des dels anys 20 la sala de ball i l'hostal que el componien fóu un punt d'atracció important fins als anys 60.

Es proposa aquesta toponímia al costat d'on era el berenador.

CARRER (ANTIGA) CARRETERA DE LA MINA:

L'antiga Carretera de La Mina comunicava la Carretera a França per Mataró (sortida nord de Barcelona) amb el Camp de la Bota i el mar, i ho feia de forma "paral·lela" a l'acèquia Madriguera (actual límit entre Barcelona i Sant Adrià). Anteriorment però, el nom d'aquesta via havia estat el de Carretera Negra, nom d'origen popular conseqüència del transport de carbó des d'uns magatzems anomenats Can Nomen situats al Camp de La Bota fins la Carretera de Mataró. Amb el creixement del barri de La Mina proper a la costa durant els anys 20 i 30, el topònim es bifurca i apareix, en el sector més proper al barri, el nom de Carretera de La Mina. Passada la Guerra Civil és aquest darrer nom el que triomfa i dona nom a tota la Carretera. Durant els anys 60, la finalització de la Gran Via de les Corts Catalanes tallarà la comunicació de la Carretera de La Mina amb la de Mataró, i a l'alçada del polígon de vivendes de La Mina, es convertirà en via perimetral del propi barri, anomenant-se carrer de Sant Raimón de Penyafort. Només en el sector de la Mina industrial perdurarà fins l'any 2002 el topònim a través d'un petit carrer, de traçat quasi idèntic al del carrer pel qual es proposa aquest nom.

CARRER CAMÍ DE LA MINA:

En cap dels plànols històrics analitzats s'observa aquest topònim, tot i així es tracta d'un camí antic que podia ser nombrat popularment així. Apareix sense un nom clar fins que durant la República se li otorga el de l'escultor Salzillo. Aquest no prospera i així, amb la creació del polígon de vivendes de La Mina, s'adjudica "Camí de La Mina" al que queda de traçat. Amb els canvis urbans que es plantegen pel futur hi ha un carrer que es sobreposa, es pel qual es proposa aquest nom.

PLAÇA DEL CAMP DE LA BOTA:

Les tropes napoleòniques donen nom al topònim, ja que "butte" en francès vol dir parapet; una espècie de terraplè on es feien pràctiques de tir. L'any 1848 es construeix el Castell de les Quatre Torres, i unes dècades més tard comencen a aparèixer les primeres barraques. Després de la Guerra Civil Espanyola -entre

1939 i 1952- aquest indret és testimoni de 1704 afusellaments. Però on ara s'alça el recinte del Fòrum de les Cultures, és sobretot recordat per molts veïns de La Mina com el seu lloc d'origen. I és que el polígon es construï per allotjar-hi població barraquista, provinent en la major part del propi Camp de La Bota, on a principis dels anys 60 sobrevivia unes 3500 persones.

CARRER DELS OBLIDATS (DEL CAMP DE LA BOTA):

Aquest nom fa referència als afusellats per la dictadura franquista al Camp de la Bota: 1704 persones entre 1939 i 1952. Tot i així, el número de persones és oscil·lant, lo qual comporta que hi hagi molts morts sense nom; els oblidats.

CARRER DE LA VAQUERÍA:

A l'antic barri de La Mina, zona per la qual es proposa aquest nom, hi havia el que s'anomenaven Vaqueries, és a dir comerços on es venia llet de vaca a l'engròs.

JARDÍ/PLAÇA CAN CÓ:

Encara resta d'empeus un conjunt arquitectònic que té el seu origen en el món agrícola característic del marge dret del Besòs anterior a les grans urbanitzacions de la segona meitat del segle XX. Tot i així, el Peri de La Mina preveu la seva substitució total per una zona verda i d'equipament.⁹

CARRER/PASSATGE DE FONT SANTA:

Abans de ser construït el ramal ferroviari destinació Vallès, hi havia un camí transversal que comunicava la Carretera de La Mina a l'alçada de Can Cò amb la Catalana, per on hi havia la Font Santa. Aquesta donà nom a uns corrals situats just al costat, i durant la república i la postguerra a un petit tram de carrer, desaparegut amb la construcció de Cristòfol de Moura. S'escull aquest nom en correspondència amb la via per la qual es proposa, ja que aquesta pren la mateixa direcció abans esmentada, relacionant de forma simbòlica el barri de La Mina amb el de La Catalana.

CARRER/PASSATGE DE BISAUCI (RIU BESÒS EN LLATÍ):

El carrer/passatge pel qual es proposa aquest nom es dirigeix directament al riu, tot i que la Ronda Litoral impideix la comunicació real. Tot i així, aquest nom situat aquí tracta d'unir simbòlicament el barri amb el Riu Besòs, actualment convertit en Parc Fluvial transitable. El nom llatí prové de l'antiga forma del riu, caracteritzat per dos caudals entrelaçats prop de la seva desembocadura. El fet d'utilitzar aquesta fórmula té a veure amb la identitat d'aquest territori en el passat.

REFERÈNCIES DEL PRESENT:

Equipaments, events, etc. de la realitat actual del barri

RAMBLA DE LA MINA:

Aquest eix constituirà en un futur un dels centres importants del barri, en comunicació amb altres sectors adjacents com Lull-Taulat, la Zona Universitària i l'àrea Fòrum. El desprestigi històric d'aquest nom es mereix, segons els veïns, una nova imatge més positiva i una rellevància respecte l'entorn. El topònim de "La Mina" és compartit per tot el barri, fet essencial per una via -en un futur- tant important.

CARRER/PASSATGE FÒRUM 2004:

Es proposa aquest nom per a un carrer o passatge perimetral al nou Institut d'Educació Secundària Fòrum 2004, anomenat anteriorment IES La Mina. El recinte del Fòrum està a escassos 500 metres del barri i ha estat clarament un dels incentius per a l'elaboració del Pla de Transformació de La Mina.

CARRER (DE LA LLUITA) GRECO-ROMANA:

Esport molt popular al barri, i a través del qual s'han obtingut grans èxits a nivell nacional. Es tracta d'un dels elements positius que difuminen la imatge negativa del barri.

CARRER DELS METGES/DE L'AMBULATORI /DEL CONSULTORI :

Al barri de La Mina hi ha diversos equipaments molt importants, fruit d'una llarga lluita veïnal per la dotació de serveis. Un d'ells és el CAP (Centre d'Atenció Primària), referència bàsica dins del barri. Com que el carrer on té actualment la façana ha de canviar de nom, es proposa aquesta denominació.

PLAÇA DE SANT ADRIÀ:

El barri de La Mina pertany administrativament al Municipi de Sant Adrià del Besòs tot i que urbanística i topogràficament està més a prop de Barcelona. Aquesta ambigüetat històrica a afectat negativament al barri. Aquesta proposta és una forma de lligar una mica més La Mina al municipi al que pertany.

CARRER/PASSATGE DE LA MARE DE DÉU DE LES NEUS:

En honor a la parròquia de la Mare de Déu de les Neus, referent important al barri. És el canvi d'ubicació d'aquest equipament el que fa que es proposi aquest nom per un carrer a tocar de la seva futura ubicació.

PERLLONGACIONS I CONTINUÏTAT DE CRITERIS EXISTENTS:

CARRER MART:

Amb el Peri de La Mina, el Carrer Mart es perllonga vers la nova àrea residencial Lull-Taulat. Mantenir el mateix nom és una forma de relacionar el nou barri amb La

Mina. No tindria cap sentit que, mantenint la mateix secció i idèntica direcció, el nom canviés; representaria una segregació molt negativa per al barri.

CARRER MAR:

La problemàtica és idèntica a la del carrer Mart.

CARRER I PASSATGE DELS VENTS:

La zona de La Mina Vella es caracteritza per tenir toponímies amb noms de vents. Amb el Peri de La Mina, els traçats dels carrers milloren i es racionalitzen, de tal manera que es presenta un sòl carrer amb dos noms (Mestral-Garbí). Carrer que es converteix en passatge perpendicular a la nova rambla. La solució proposada és Carrer/Passatge dels Vents, representant no només els noms anteriors sinó tota la Mina Vella.

CARRER I PASSATGE MESTRAL-GARBÍ:

La problemàtica és l'assenyalada en el punt anterior, la solució proposada la que es presenta, molt més pragmàtica.

CARRER CONSTEL·LACIÓ/AURORA BOREAL/ROSA DELS VENTS:

Aquestes tres propostes marquen una total continuïtat amb els criteris existents del barri, establint una relació entre la Mina actual i el futur barri adjacent. L'actual Mina Vella es caracteritza per tenir carrers amb noms de vents, per això es proposa per aquest nou emplaçament el nom "Rosa dels vents". Els carrers de la Mina Nova tendeixen a noms astronòmics, per això també es proposen noms com "Constel·lació" o "Aurora Boreal".

RELACIÓ AMB EL MAR:

CARRER DE L'AIGUA

CARRER DE LA LLUM

CARRER DEL VAI XELL DE LES DONES

CARRER DELS ANTICS PESCADORS

CARRER DEL MEDITERRANI

El mar és un referent important pels veïns del barri ja que moltes famílies provenen del Camp de La Bota, on l'aigua entrava literalment dins les cases. El Peri preveu una nova relació amb el mar, fent baixar la Rambla fins la zona Fòrum. És a dir, passat i futur semblen estar lligats al mar, que d'altra banda es troba a escassos 500 metres del barri. Tot i així, la separació del polígon de La Mina del mar ha estat des de la seva creació molt profunda; les vies del tren, la Ronda Litoral i la Mina industrial només deixaven una petita esclatxa per accedir al mar, a l'anomenada

Platja de La Mina, avui desapareguda.

PRINCIPIS I VALORS:

CARRER/PASSATGE DE LA UNIÓ:

Nom proposat per al passatge que unirà de forma més clara La Mina Vella amb el sector Camarón. Com que partim d'un barri policèntric, la vida social dels veïns de La Mina s'ha escindit segons el lloc on vivien. Aquest nom pretén unir de forma simbòlica els diferents sectors i les seves gents.

PLAÇA DE LA LLIBERTAT:

Aquest nom, proposat per la plaça situada entre el Ceip i l'Ambulatori (és a dir una plaça molt important i amb un gran potencial) parla per si sòl. Es tracta d'una reivindicació, una capacitat, una esperança,...

PLAÇA DE LA VELLESA/DELS AVIS/DE LA GENT GRAN:

En honor a la gent gran del barri. El fet de ser proposat per dones no és irrellevant, ja que són aquestes les que normalment cuiden d'aquestes persones.

DONES:

L'absència de noms de dones en els carrers de les nostres ciutats unit al fet que moltes participants ho siguin, desemboca en les següents propostes.

CARRER/PASSATGE ADRIANES:

Associació de dones del barri de La Mina que té per objectiu potenciar l'autoestima de les veïnes d'aquest barri, considerat marginal. També estimular els valors positius que té en les dones per tal de millorar tant l'àmbit domèstic com el social.

CARRER DE LES IRIS:

Grup de dones del barri de La Mina que té per objectiu potenciar l'autoestima de les veïnes d'aquest barri a través de diversos tallers d'artesanía.

CARRER D'ÀNGELS ROSSELL:

Explicat a "Noms de persones"

CARRER DEL VAI XELL DE LES DONES:

Explicat a "Relació amb el mar"

CARRER D'ASSUMPCIÓ GARCIA IVORRA:

Explicat a "Noms de persones"

8- SETMANA CULTURAL 2005.

QUINS NOMS PROPOSEN PELS NOUS CARRERS DEL BARRI?

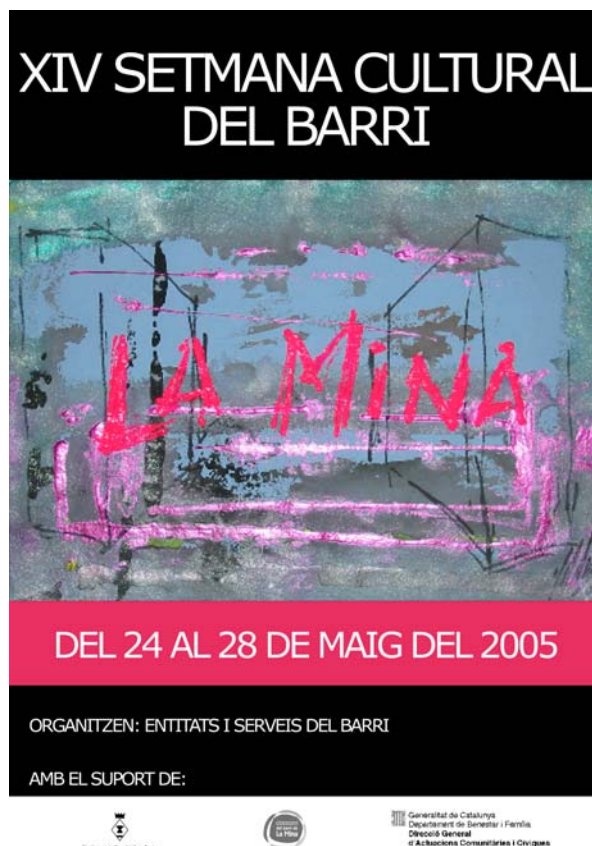
La Setmana Cultural del barri de La Mina, que en aquest any arriba a la seva XIV^a edició, és una festa popular organitzada per la majoria de les entitats i serveis del barri. En ella es comparteix el treball realitzat durant l'any, fent una mostra per tal d'ensenyar-lo a les altres entitats, serveis i veïns en general.

S'organitzen conferències i events varis, centrats en aquesta ocasió en el "respecte per l'espai públic".

Cartografies de La Mina participa en el certàmen des de l'any 2003, mostrant en cada ocasió un punt important del projecte. Aquest any, s'ha cregut oportú destacar el taller de toponímies per tal d'obtenir més propostes i difondre'l en el barri.

Tot i que en aquest context la metodologia de treball no pot ser tant elaborada i les propostes solen ser individuals, pensem que val la pena aprofitar l'ocasió per fer visible el taller.

Per tal que els recursos elaborats siguin també valorats pels participants durant la setmana cultural, en aquesta ocasió s'ha desenvolupat un póster que conté a nivell de plànols i fotografies els "orígens i futur del barri de La Mina".

Cartell de la Setmana Cultural basat en la pintura de l'artista Antoni Asensio

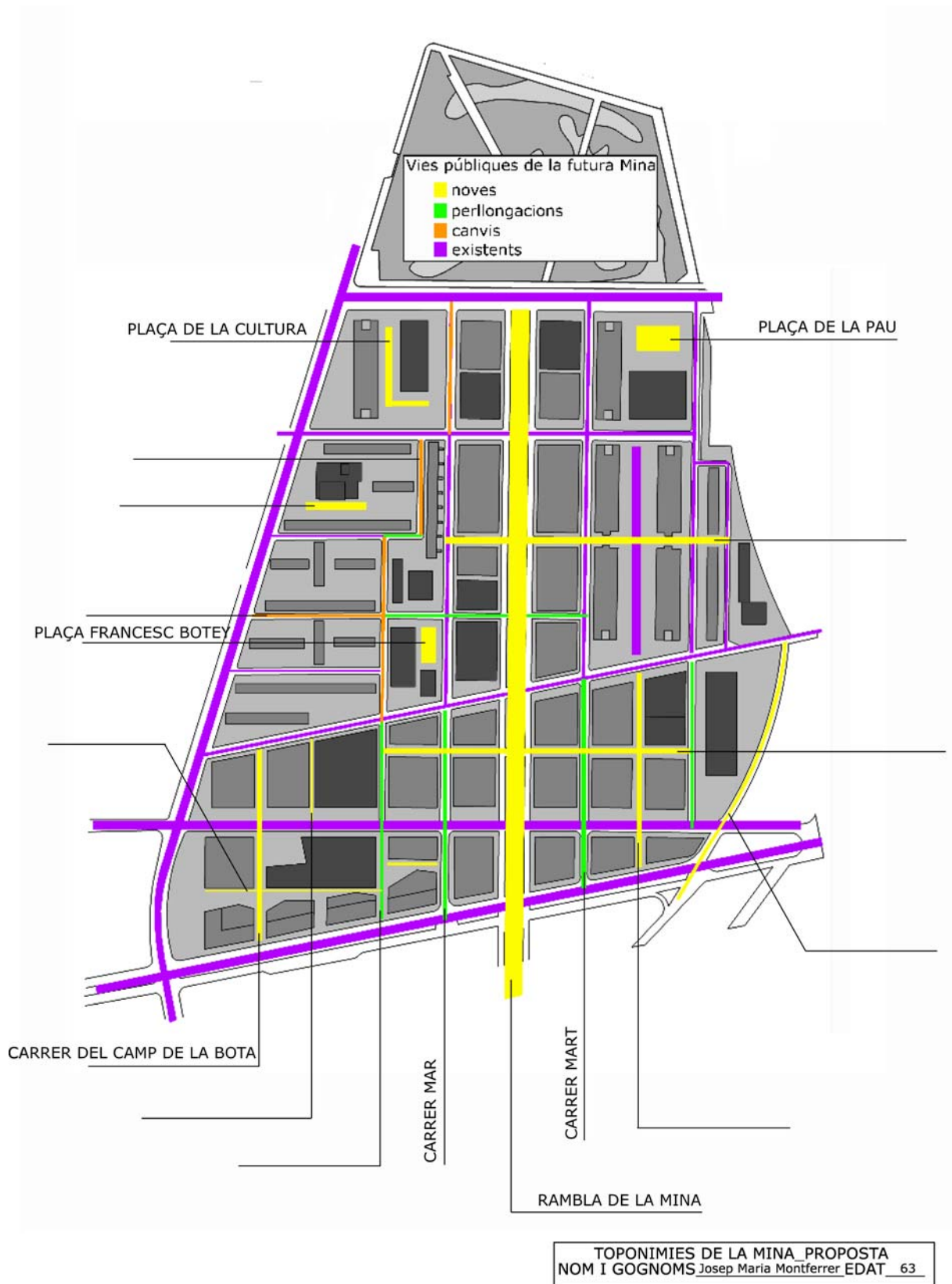
24 de maig del 2005 Inauguració de la Setmana Cultural a la Sala Pinós -Miralles

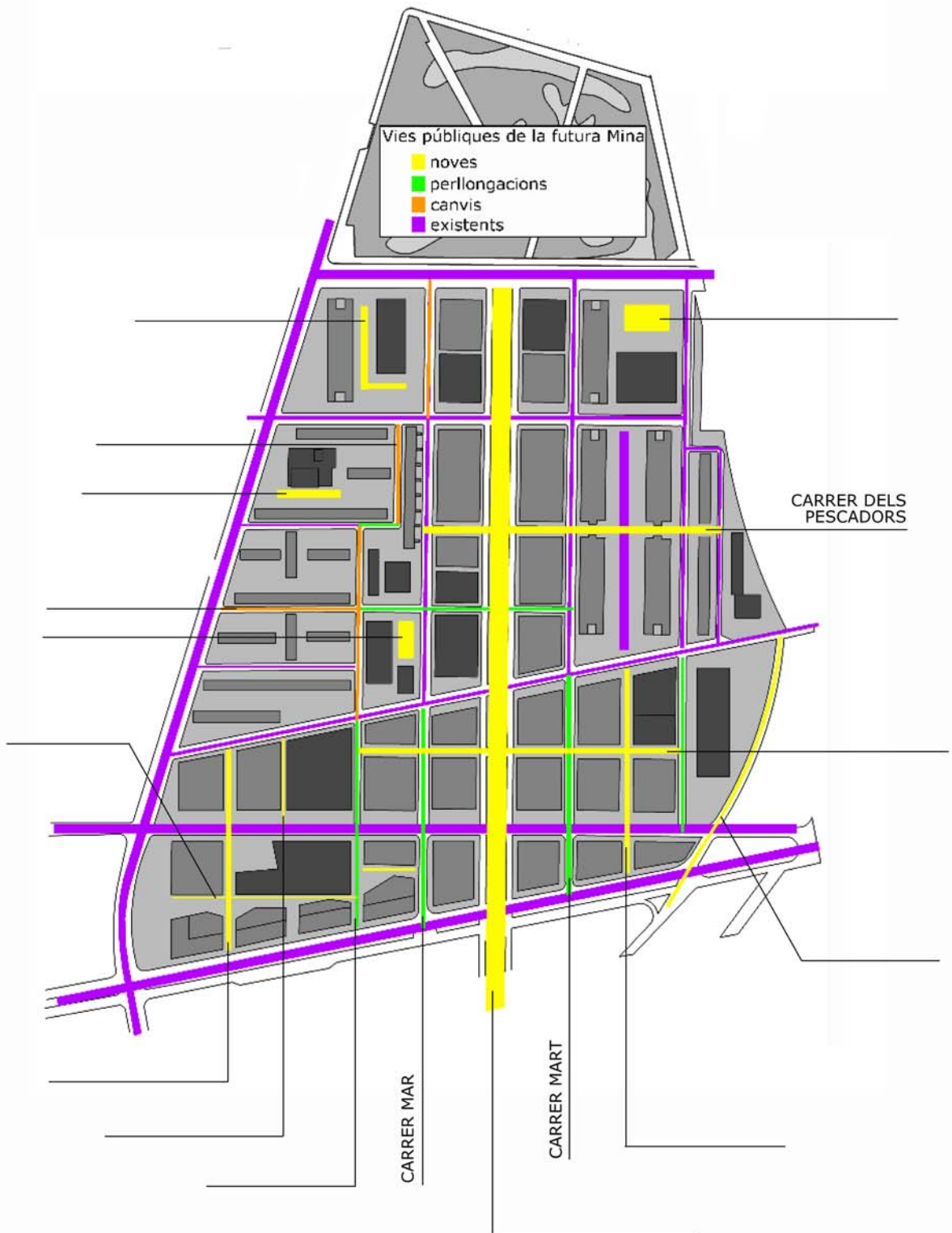

28 de maig del 2005 Exposició a la Rambla

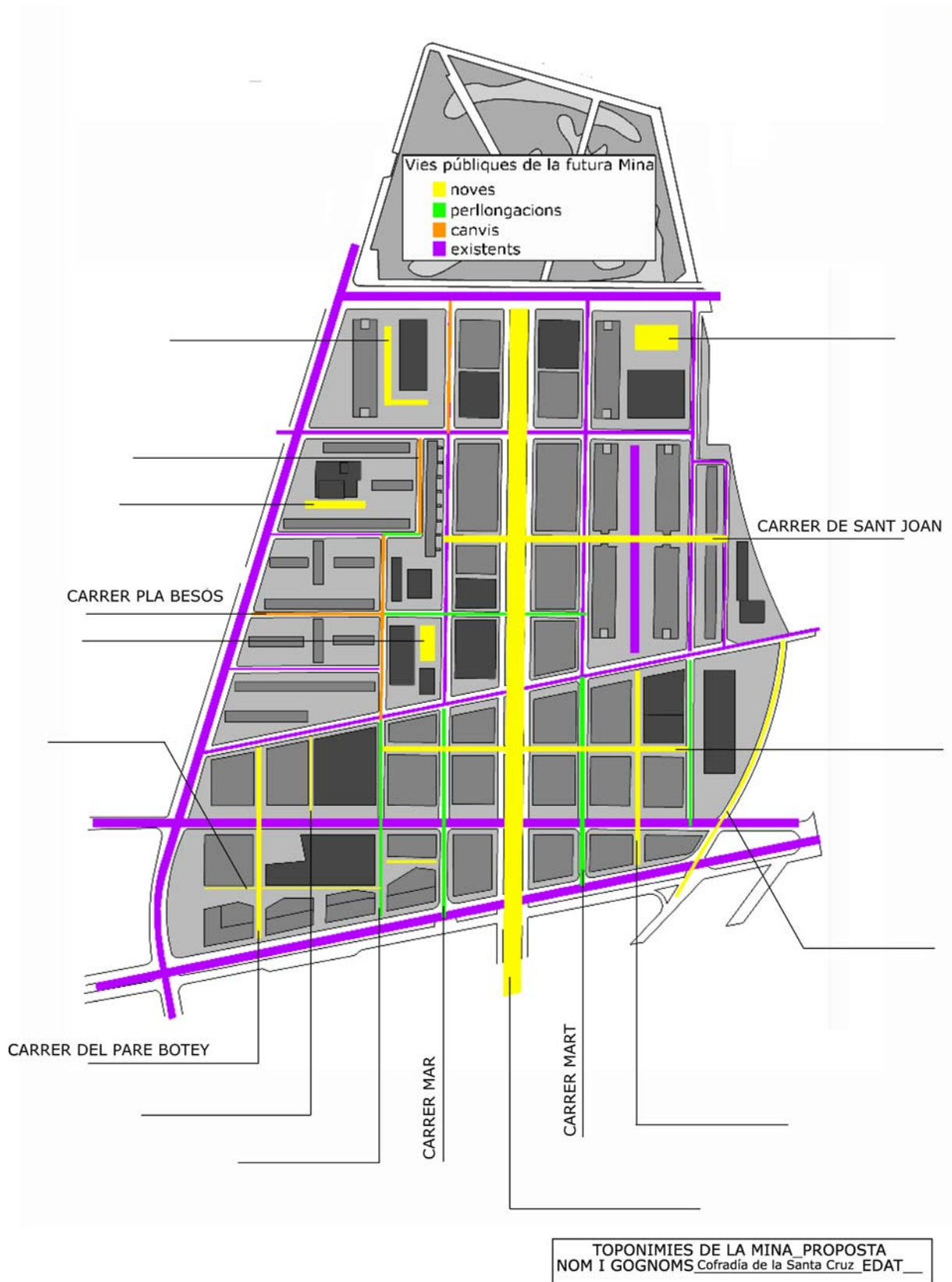

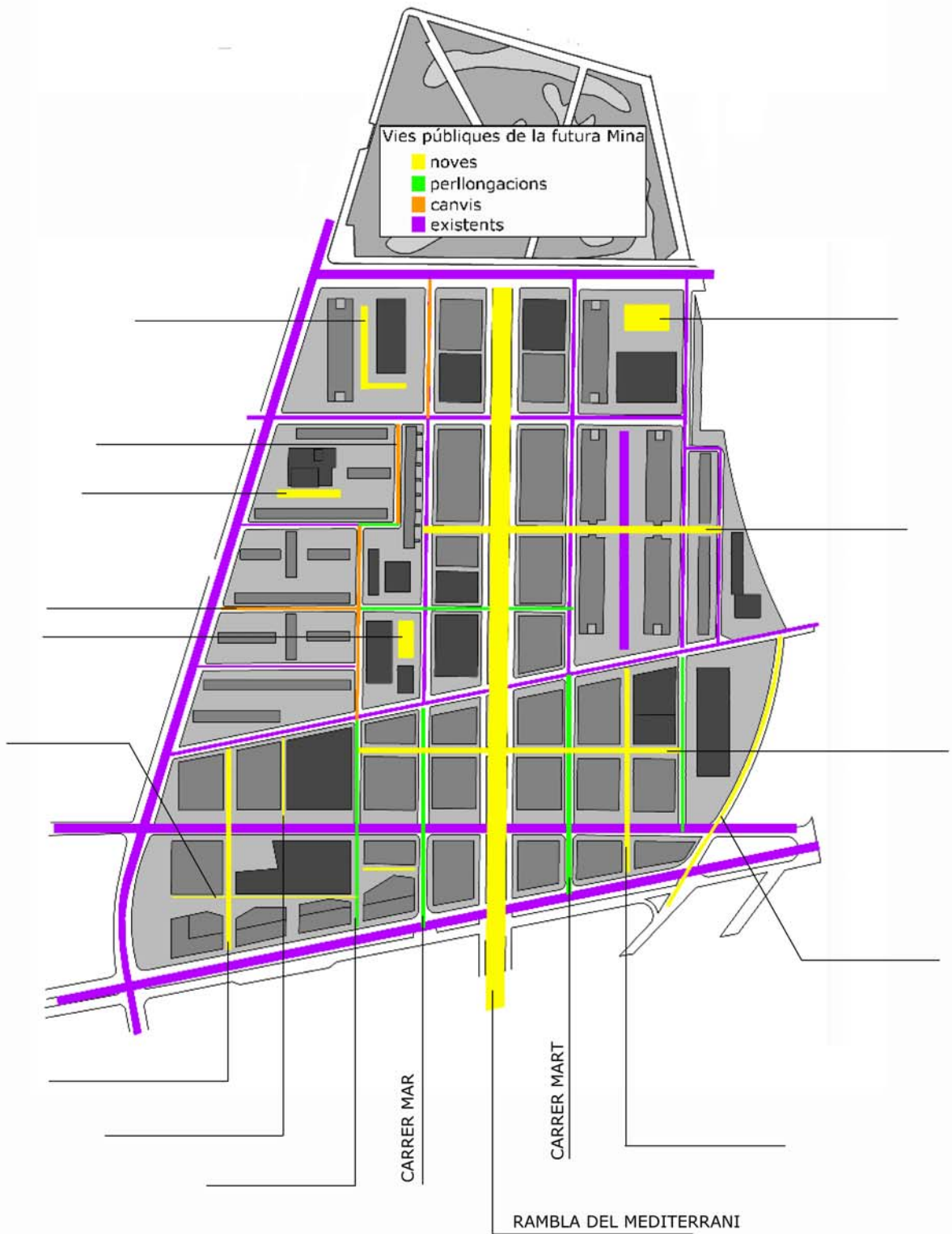
8.1-PROPOSTES

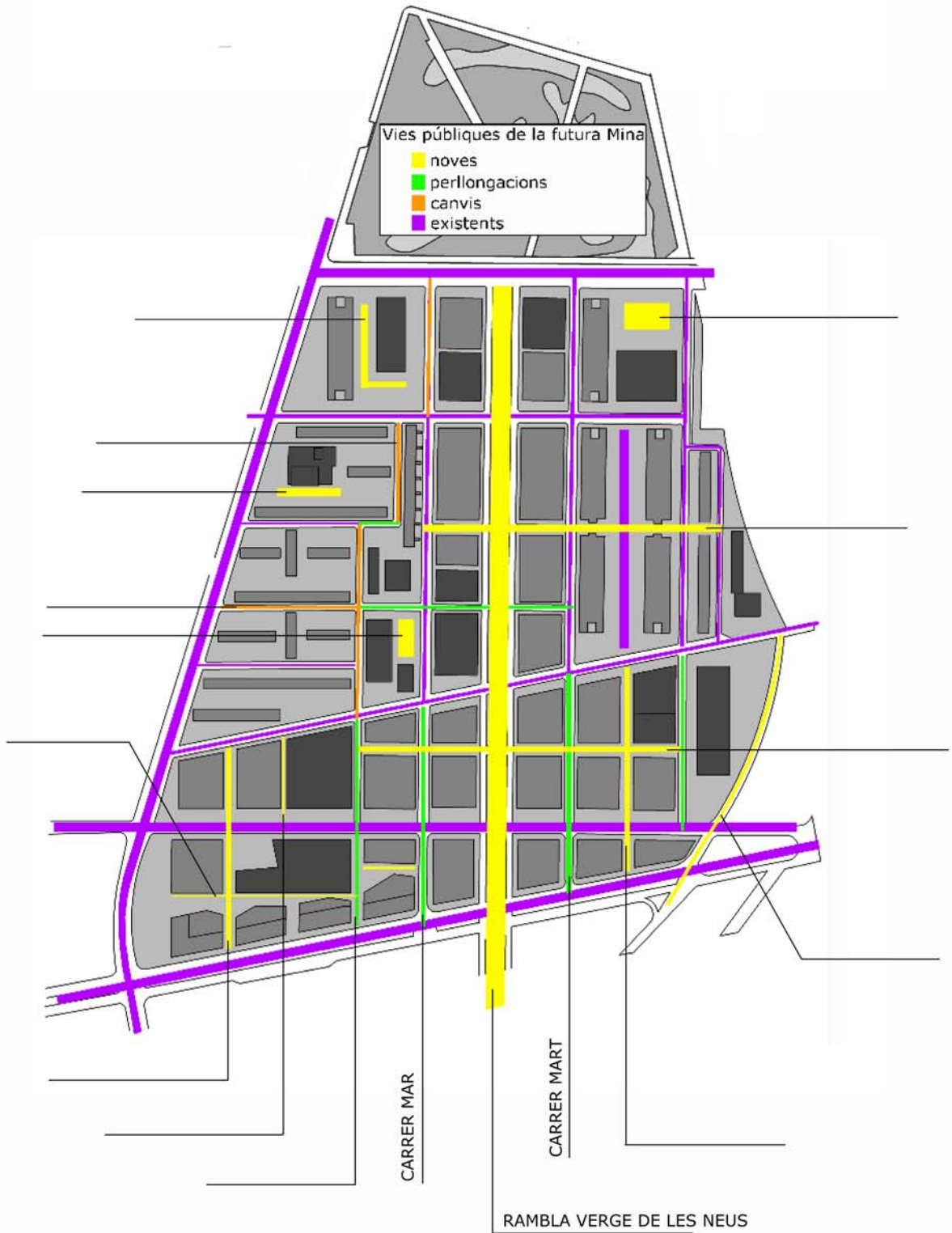

TOPONIMIES DE LA MINA_PROPOSTA
 NOM I GOGNOMS Paquita Sierra EDAT 47

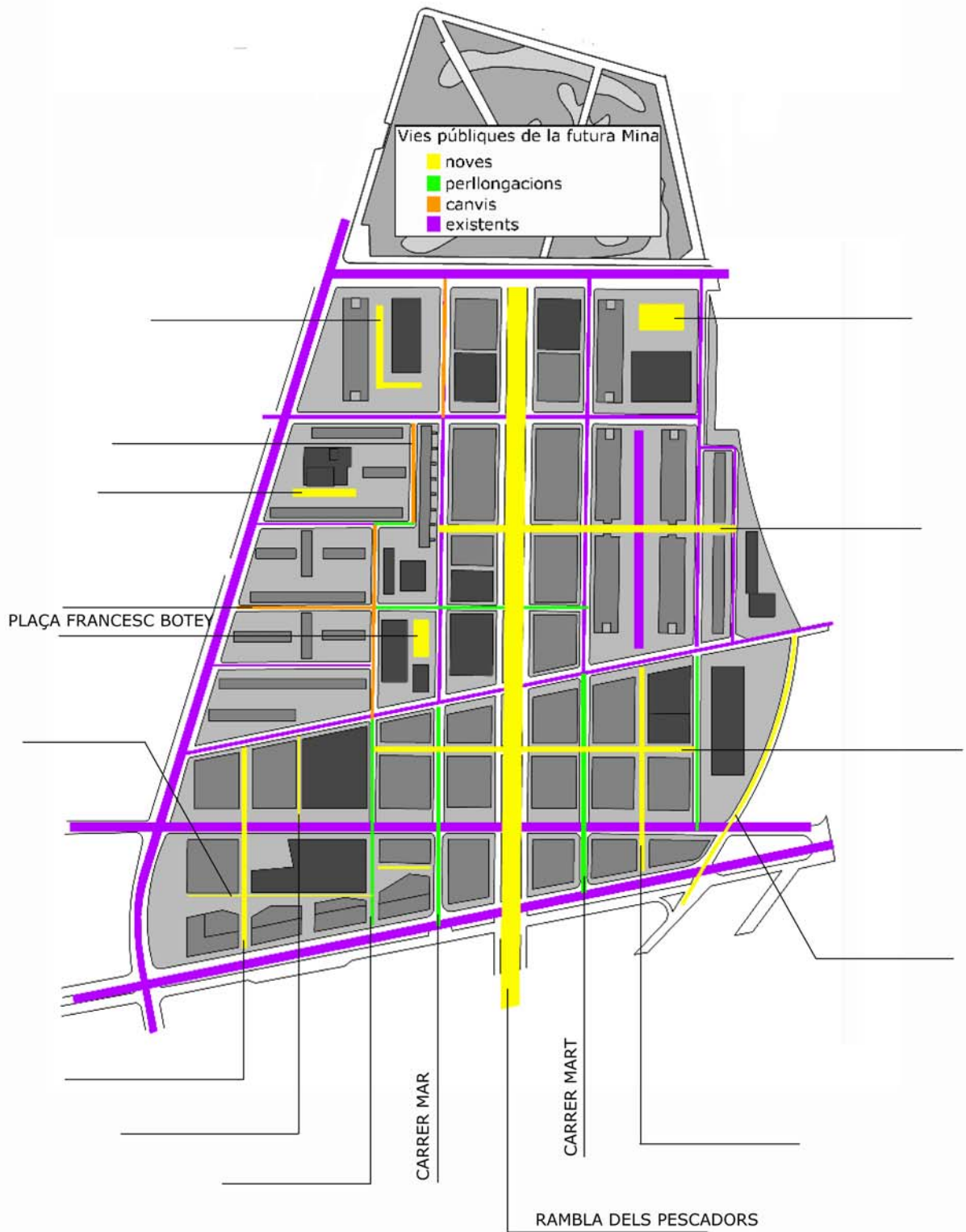

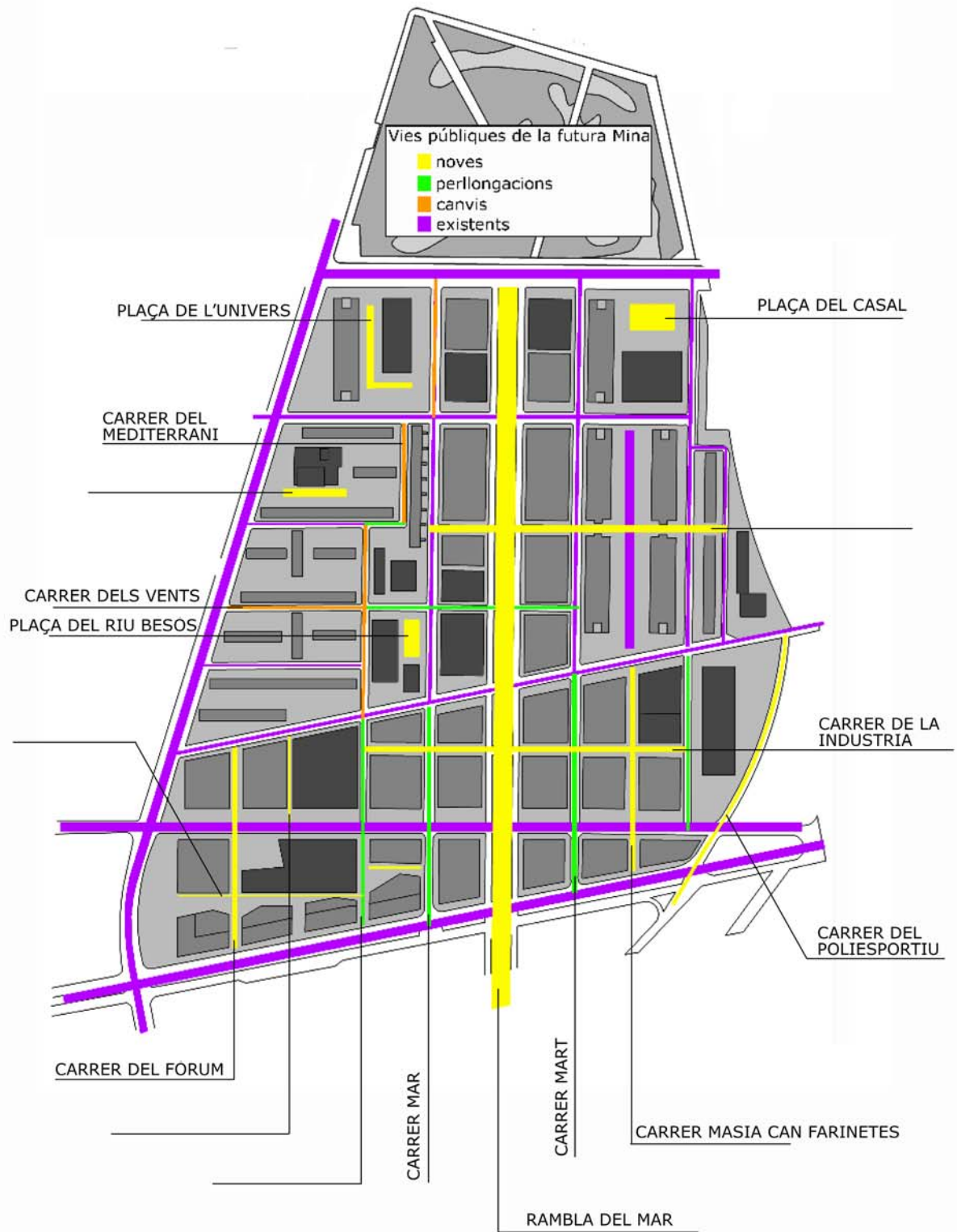
TOPONIMIES DE LA MINA_PROPOSTA
 NOM I GOGNOMS Antonio Martínez Soria EDAT ____

TOPONIMIES DE LA MINA_PROPOSTA
 NOM I GOGNOMS Manuela Ramos López EDAT_63 y 30
 Francisco Rojas Ramos

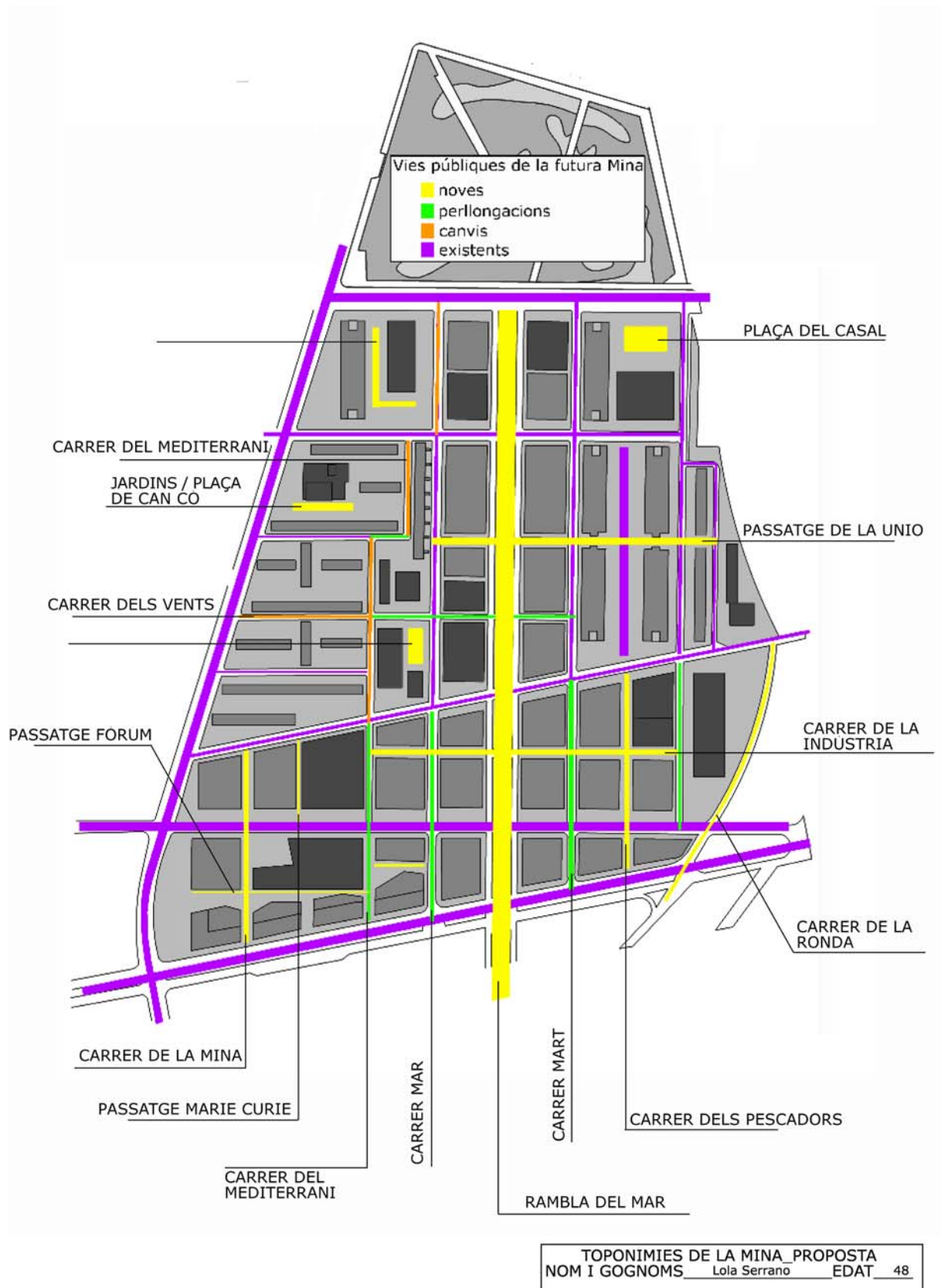

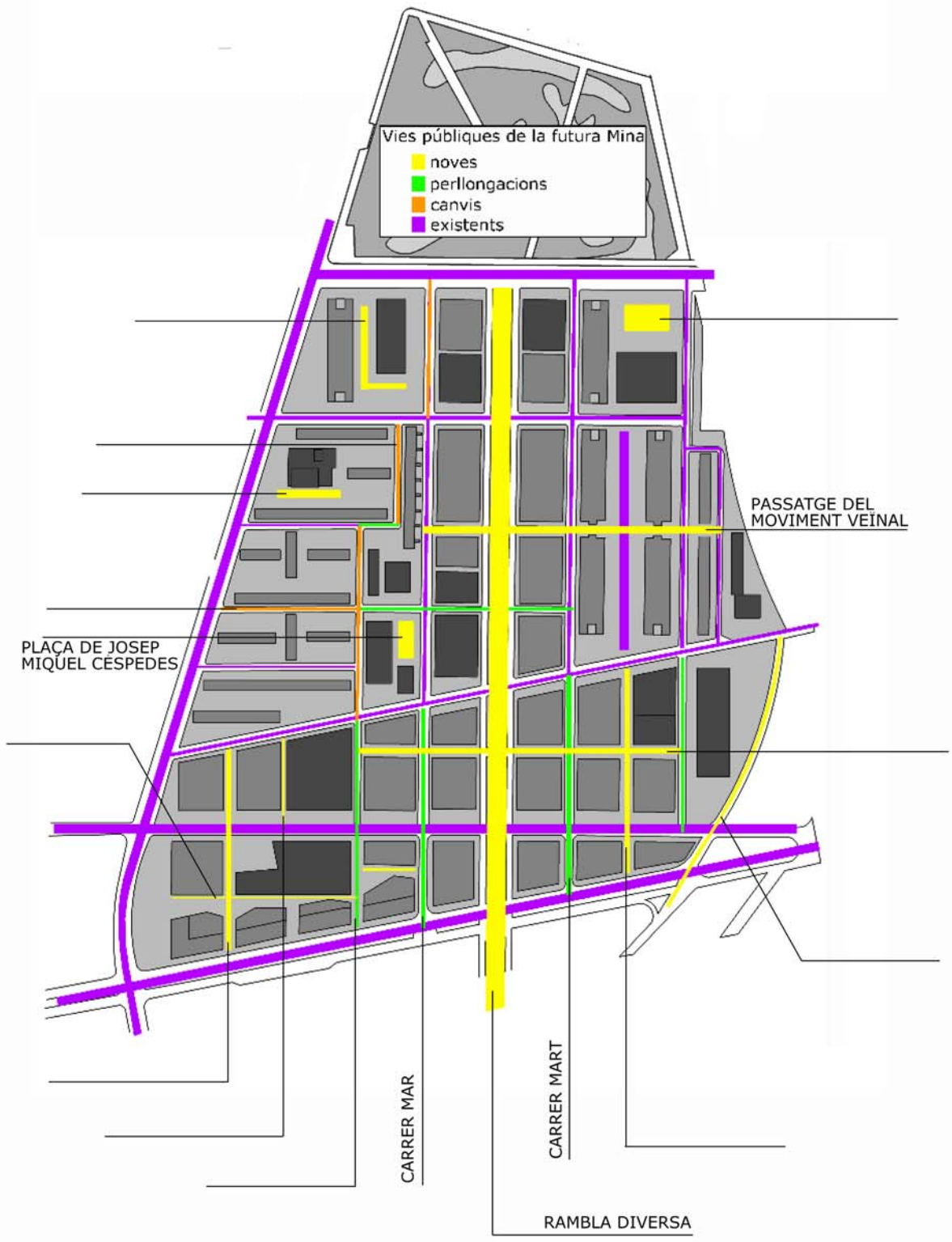
TOPONIMIES DE LA MINA_PROPOSTA
 NOM I GOGNOMS Maite Bestard EDAT 45

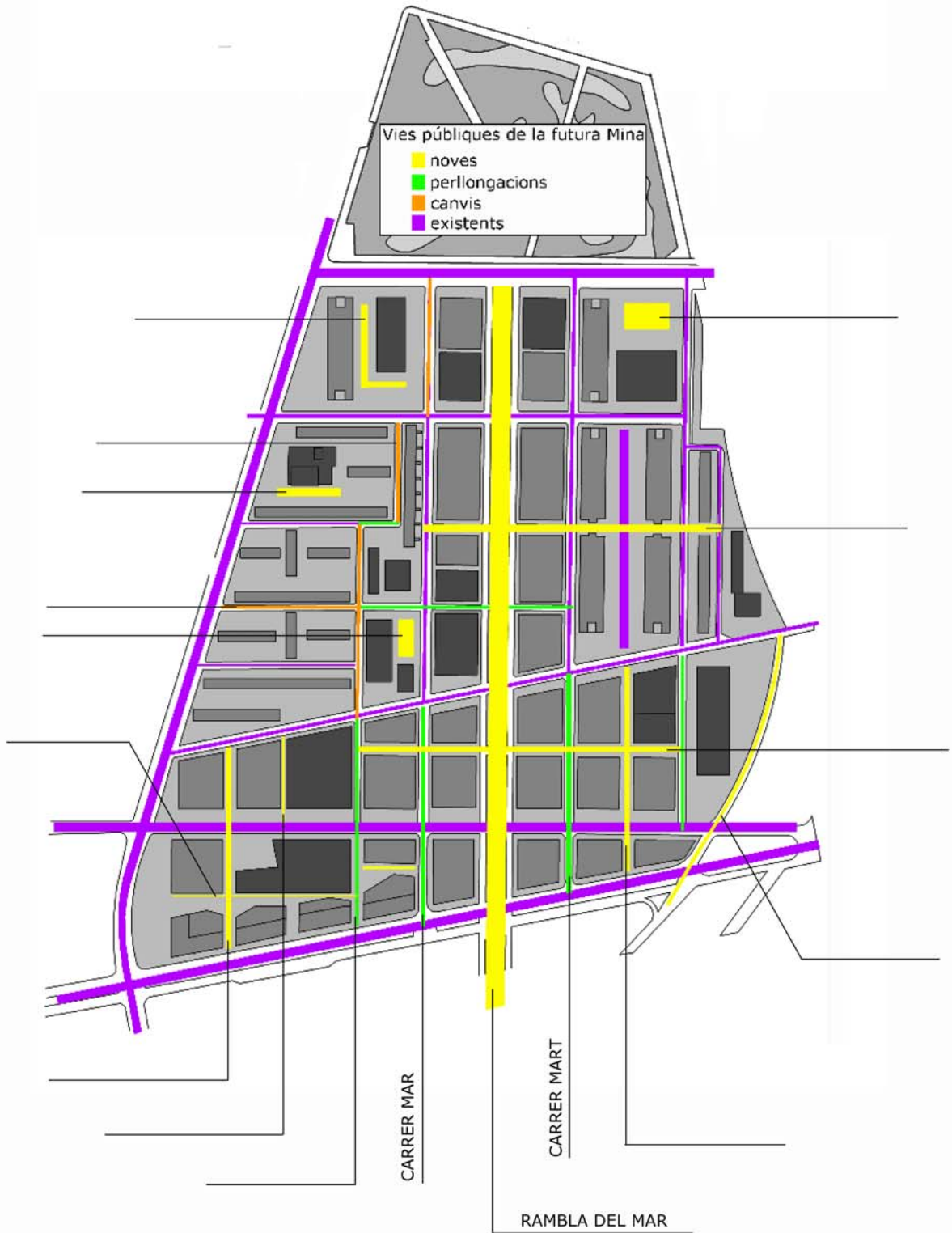
TOPONIMIES DE LA MINA_PROPOSTA
 NOM I GOGNOMS José Luis García EDAT 44

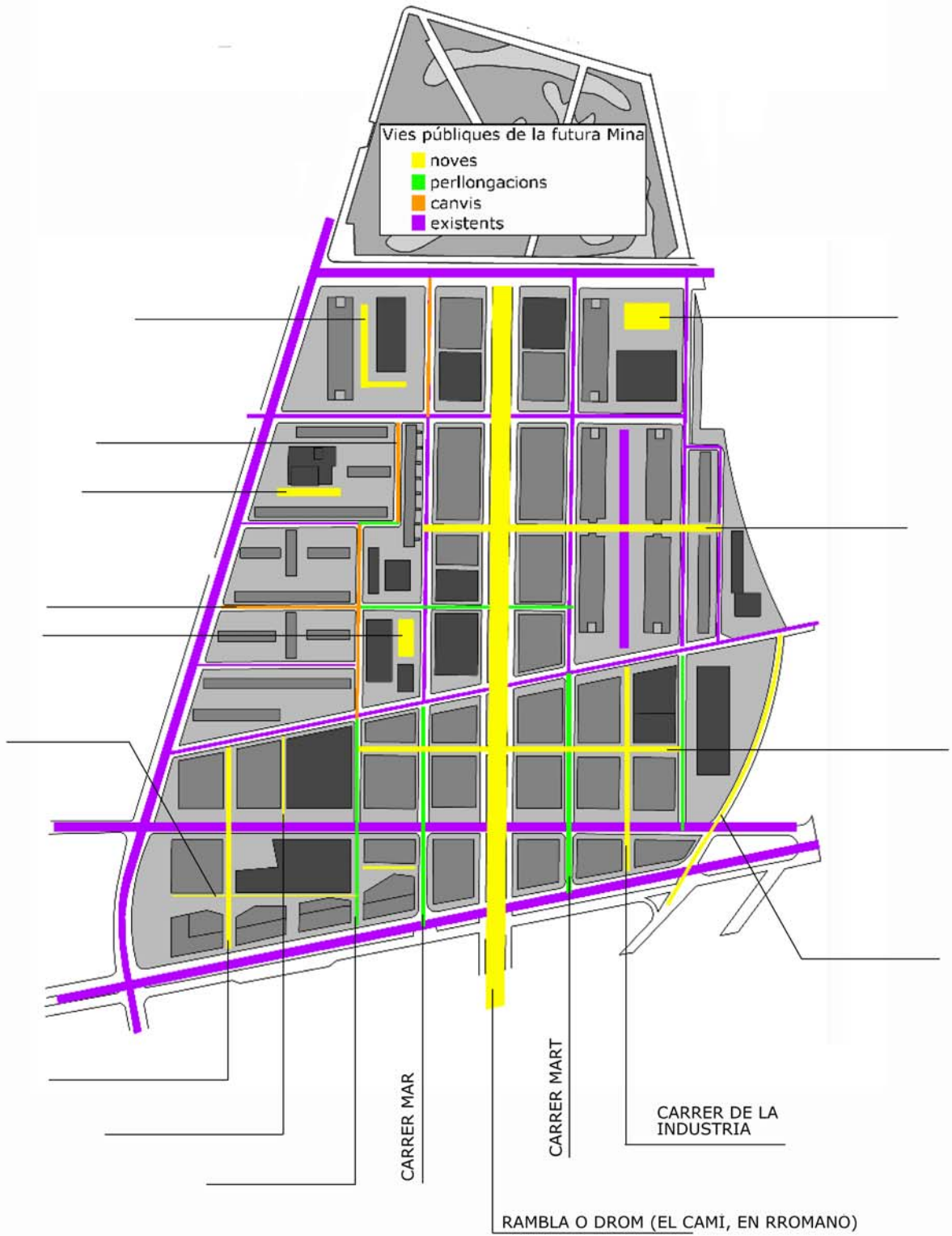

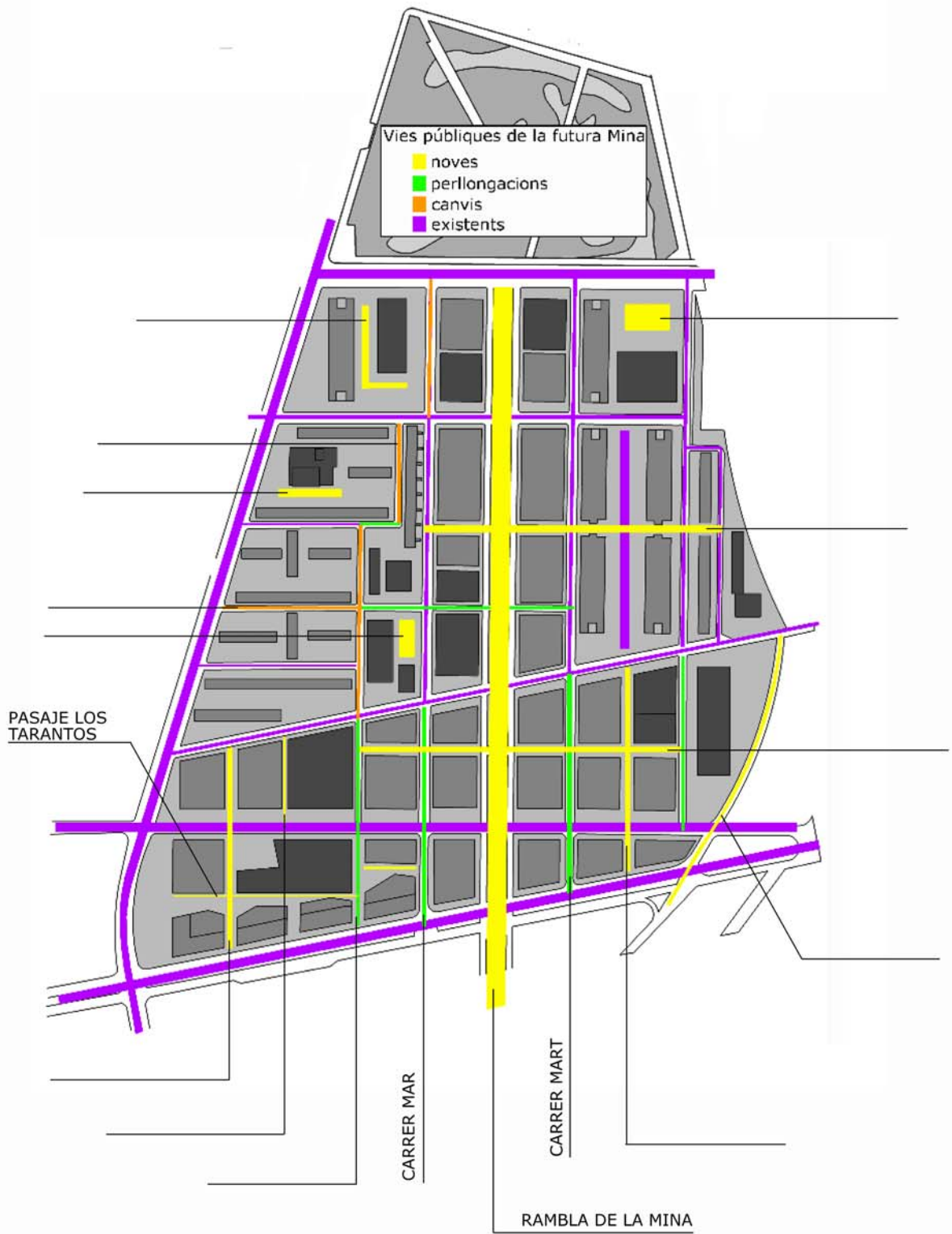
TOPONIMIES DE LA MINA_PROPOSTA
 NOM I GOGNOMS Gerardo Tiradani EDAT 42

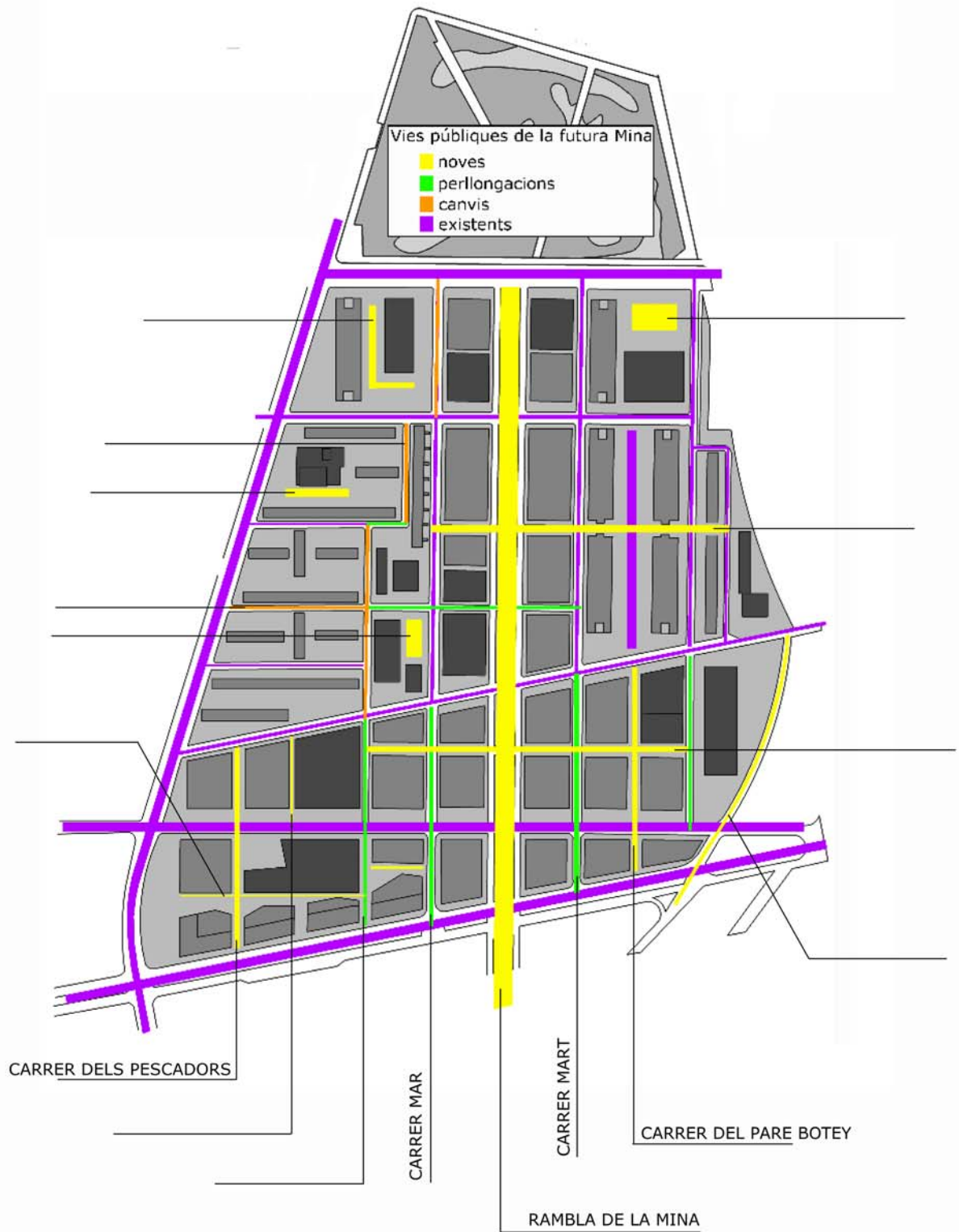
TOPONIMIES DE LA MINA_PROPOSTA
 NOM I GOGNOMS María Ridríquez HerediaEDAT 20

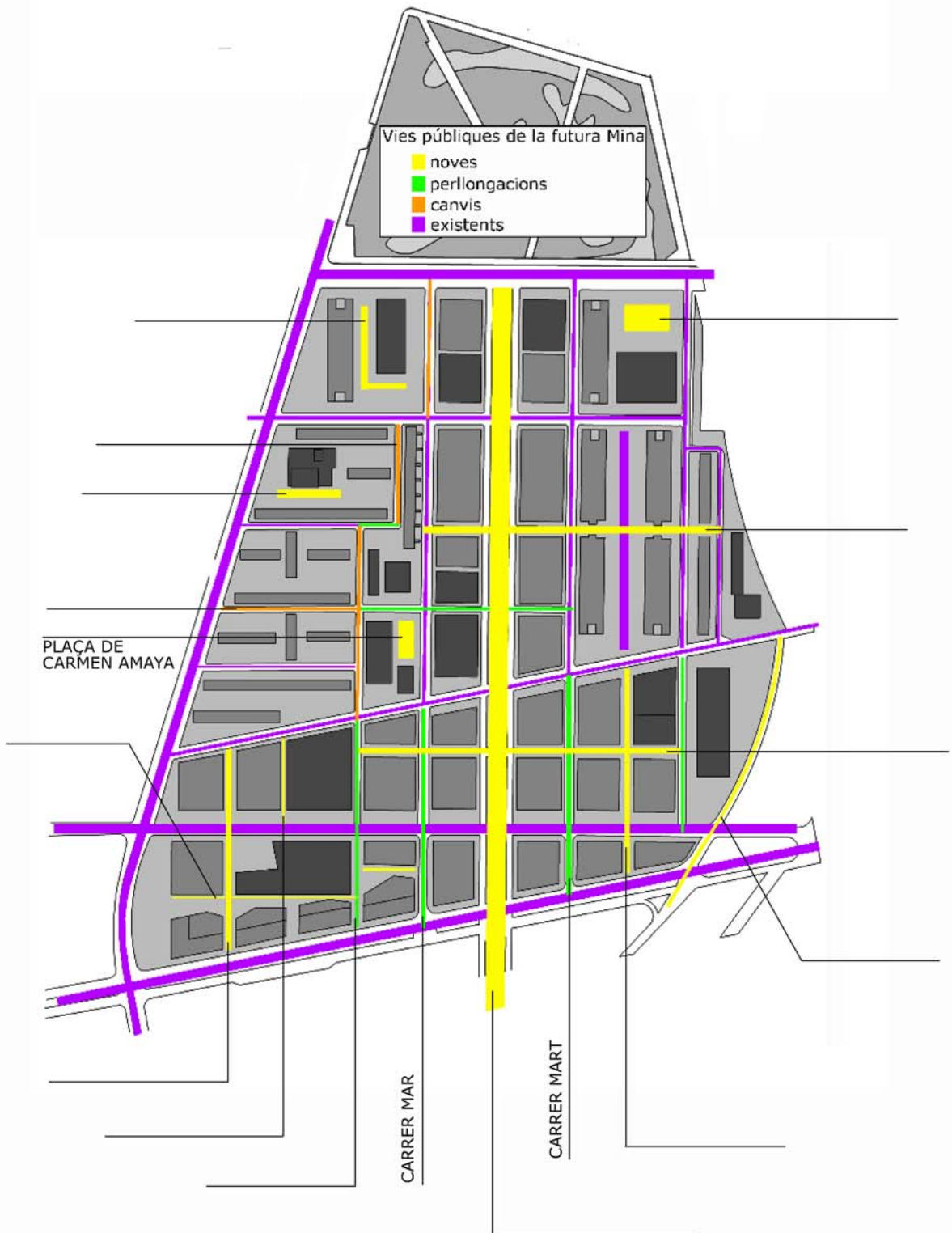
TOPONIMIES DE LA MINA_PROPOSTA
 NOM I GOGNOMS Grupo Documental La Mina

TOPONIMIES DE LA MINA_PROPOSTA
 NOM I GOGNOMS Isabel y Loli Cortés EDAT20 y 18

TOPONIMIES DE LA MINA PROPOSTA
 NOM I GOGNOMS Lorenza Bueso EDAT 67

TOPONIMIES DE LA MINA_PROPOSTA
 NOM I GOGNOMS _____ Maica Vaquero _____ EDAT _____

A continuació es presenten les toponímies proposades pels més de 20 participants amb una petita explicació del significat en relació, si s'escau amb la ubicació. La divisió en diferents categories permet una lectura transversal dels resultats.

NOMS DE PERSONES:

Personatges importants per a la comunitat, a nivell històric i/o actual.

CARRER/PLAÇA DEL PARE BOTEY:

Personatge explicat en les propostes dels tallers (p.54)

CARRER DE MARIE CURIE:

Maria Sklodowska. Varsòvia, 1867 - Savoia (França), 1934.

Científica i dos cops Premi Nòbel (de Física l'any 1903 i de Química l'any 1911). Junt amb el seu marit Pierre Curie (mort l'any 1906) du a terme importants investigacions sobre el tema de la radioactivitat, gran part d'elles amb objectius terapèutics.

PLAÇA DE JOSEP MIQUEL CÉSPEDES:

Personatge explicat en les propostes dels tallers (p.55)

PLAÇA DE CARMEN AMAYA:

Barcelona (barri del Somorrostro), 1913- Bagur (Girona), 1963

Des dels seus inicis a Barcelona fins la Guerra Civil Espanyola viatja per moltes capitals de la península amb gran èxit, treballant al costat d'artistes com Concha Piquer o Miguel Molina. La Guerra Civil la porta cap a Amèrica on farà gires per Argentina, Uruguai, Mèxic, Cuba,...L'any 1941 destaca a Nova York, l'any següent ja és a Hollywood, rodant pel·lícules, etapa en la que vitja per tot el món.

L'any 1947 torna a Espanya on roda la seva darrera pel·lícula; *Los Tarantos*, d'Alfredo Mañas.

MEMÒRIA / HISTÒRIA / VIVÈNCIES:

CARRER/RAMBLA DELS PESCADORS:

La unió del barri amb el mar i la seva forma de vida és molt estreta. Moltes persones recorden i conèixen pescadors que visqueren al Camp de la Bota. Després del trasllat als pisos de La Mina encara l'ofici era vigent, i moltes xarxes s'arreglaven als carrers del barri.

JARDINS/PLAÇA CAN CÓ:

Nom explicat en les propostes dels tallers (p.57)

CARRER MASIA CAN FARINETES:

Masia situada fins als anys 60 en l'àrea on es proposa el nom del carrer.

CARRER DEL CAMP DE LA BOTA:

Nom explicat en les propostes dels tallers (p.57)

CARRER PLA BESÒS:

Durant la IIa República, en la dècada dels anys 30, es va fer un gran projecte d'urbanització de la llera dreta del riu Besòs en la seva desembocadura. Es tractava del Pla del Besòs, també conegut pel nom del seu arquitecte, Pla Maymó. La Guerra Civil i l'etapa franquista desvirtuaren el projecte per complet, tot i que avui en dia podem llegir moltes traçes d'aquest en el territori. Actualment, Pla Besòs és el nom d'un organisme de gestió del sòl i dels habitatges de la zona.

REFERÈNCIES DEL PRESENT:**CARRER DEL FÒRUM:**

Nom explicat en les propostes dels tallers (p.58)

CARRER DEL POLIESPORTIU:

El carrer pel qual es proposa aquest nom es troba al costat del futur poliesportiu del barri.

CARRER DE LA INDÚSTRIA:

On actualment hi ha un polígon industrial hi haurà en un futur edificis residencials i equipaments. Aquest nom pretén recordar el que existeix en l'actualitat.

PLAÇA DEL CASAL:

Plaça situada entre el carrer Cristòfol de Moura i el Casal Cívic del barri, equipament que ha centralitzat des de la seva creació molta vida social i cultural.

PLAÇA DEL RIU BESÒS:

Nom explicat en les propostes dels tallers (p.57)

CARRER DE LA RONDA:

Nom proposat per un futur carrer paral·lel a la Ronda i situat a l'extrem del barri.

RAMBLA/CARRER DE LA MINA:

Nom explicat en les propostes dels tallers (p.58)

RAMBLA VERGE DE LES NEUS:

Nom explicat en les propostes dels tallers (p.58)

PERLLONGACIONS I CONTINUÏTAT DE CRITERIS EXISTENTS:

PLAÇA DE L'UNIVERS:

Nom que agrupa les nomenclatures de la Mina Nova que fan referència als planetes com Venus, Saturn i Mart.

CARRER DELS VENTS:

Nom explicat en les propostes dels tallers (p.59)

RELACIÓ AMB EL MAR:

CARRER/RAMBLA DEL MEDITERRANI :

Nom explicat en les propostes dels tallers (p.59)

RAMBLA DEL MAR:

La futura rambla pren clarament la direcció del mar. És fins i tot factible que aquesta desemboqui en l'espai del Fòrum 2004. Tot i que ja hi ha un carrer paral·lel amb aquest nom, molts participants veuen interessant aquesta proposta.

PRINCIPIS I VALORS:

PASSATGE DE LA UNIÓ:

Nom explicat en les propostes dels tallers (p.60)

RAMBLA DIVERSA:

Nom que fa referència al valor de la diversitat, en un barri on des de sempre conviuen diferents cultures.

PLAÇA DE LA PAU:

Nom a favor de la no violència per tal de resoldre conflictes.

PLAÇA DE LA CULTURA:

Nom proposat per la nova plaça un cop tirat l'edifici Venus, propera a la Biblioteca del barri.

PASSATGE DEL MOVIMENT VEÏNAL:

El barri de La Mina ha patit des de la seva creació la deixadesa de l'administració i també el propi incivisme d'una part dels veïns. El moviment veïnal, tot i que mai ha deixat d'existir ha tingut diversos moments àlgids pels quals s'han aconseguit millores com l'Ambulatori o el Casal Cívic. Ara es veuen els canvis que s'estan produint amb esperança, força i vigilància.

DONES:

L'absència de noms de dones en els carrers de les nostres ciutats unit al fet que moltes participants ho siguin, desemboca en les següents propostes.

CARRER DE MARIE CURIE:

Explicat a "Noms de persones"

PLAÇA DE CARMEN AMAYA:

Explicat a "Noms de persones"

ALTRES:**RAMBLA O DROM:**

En Rromanó (llengua gitana parlada en tota europa) O drom vol dir: el Camí.

PASAJE LOS TARANTOS:

Pel·lícula d'Alfredo Mañas rodada l'any 1963.

Darrera aparició en el cinema de la ballaora *Carmen Amaya*.

CARRER DE SANT JOAN:

Nom proposat en relació al barri històric de Sant Adrià del Besòs; Sant Joan Baptista.

9-VALORACIONS DELS RESULTATS

Tot i que la metodologia de treball ha estat completament diferent a la dels tallers presentats anteriorment, els resultats no han estat molt allunyats, per lo que es conclou que hi ha clars consensos en els barri.

Per exemple, la importància del mar en l'imaginari col·lectiu, les referències constants al passat (Camp de la Bota, Pescadors,...), o la figura de Francesc Botey, en són clars exemples.

Un dels elements més positius dels resultats que estan sorgint és la voluntat de recuperar la memòria viva i reflexar-la en l'espai públic, ja que es tracta d'una memòria col·lectiva i en molts casos força compartida. Però també deixar una traça del present, com per exemple el Carrer de la Indústria, o la Plaça del Casal. Els tallers presentats formen part d'un procés no acabat en el context del projecte Cartografies. Procés que es vol anar ampliant seguint la metodologia empreada fins aquest moment, però també amb metodologies més senzilles, adaptades a moments puntuals com la Setmana Cultural de La Mina.

Una conclusió potser previsible però no poc important dels resultats obtinguts fins ara es que es valora la futura transformació com un creixement del barri i no com a la creació d'un barri adjacent anomenat Lull-Taulat. Per tant els noms dels carrers proposats defineixen una total continuïtat: es proposen perllongacions de noms com Mar o Mart, repeticions de criteris en la nova àrea i marcar el nou barri amb noms molt propers a la cultura tant actual com històrica de La Mina.

De les propostes obtingudes fins ara es deriven els criteris destacats anteriorment:

1-Tots els grups amb qui s'ha treballat proposen la inclusió de noms de **personatges importants per a la comunitat**, tant a nivell històric i/o actual. Per exemple, el sr. Francesc Botey ha estat proposat per tots els participants ja que durant els anys 60 fou una persona coneguda per tots al Camp de la Bota.

2-Continuïtat dels criteris existents.

Uns dels criteris existents que donen més identitat al barri de La Mina són els relacionats amb els vents i els planetes. Per això es proposa la continuïtat de criteris, és a dir, la continuïtat d'identificació del barri.

3-Memòria-vivència col·lectiva.

Els participants plantegen propostes relacionades amb les seves pròpies vivències i memòria col·lectiva, la qual sol conduir al Camp de la Bota, etc.

4-Referències del present.

Al barri de La Mina hi ha diversos equipaments molt importants, fruit d'una llarga lluita veïnal per la dotació de serveis al barri. No és estrany que aquesta importància es reflecteixi en les toponímies proposades.

5-Principis i valors.

Principis i valors positius es troben en totes les toponímies, ja sigui explícita o implícitament. Tot i així, en les propostes dels veïns trobem paraules que són exclusives d'aquesta categoria com per exemple plaça de la Llibertat o passatge de la unió.

6-Les dones, com en molts altres aspectes socials, ocupen un percentatge molt pobre en el nomenclàtor de les ciutats. Gran part de les participants en aquest taller són dones, -fet que reflexa una actitud activa i a favor de la comunitat de les veïnes d'aquest i altres barris-, així que la sensibilitat respecte aquest tema és molt alta.

7-La relació amb el mar

Tal i com s'explica en l'apartat anterior, el mar està alhora lluny i a prop del barri. Aquest forma part de l'imaginari col·lectiu, enriquit pels llunyans records del Camp de la Bota i ja més recentment del Fòrum de les Cultures.

Un altre element a destacar és la **ubicació dels noms**.

Existeixen concordàncies no només en les propostes de noms i criteris, sinó en la seva ubicació. Per exemple, el nom que es proposa molt sovint per al futur eix del barri és el de Rambla de la Mina, ja que és el topònim més compartit per les diferents comunitats del barri.

Al sector més antic de La Mina, les propostes van lligades a la memòria i l'origen del barri (mar, pescadors, antiga carretera de La Mina,...)

La tipologia d'espai públic és pròpia d'un polígon de vivendes dels anys 60-70, on el carrer està molt supeditat a la situació dels edificis. La incorporació d'una plaça entesa com en qualsevol altra part de la ciutat és quelcom importat simbòlicament parlant, per lo qual molts participants aposten per un nom també d'una gran rellevància per aquest indret: Plaça del Camp de La Bota.

Les **jerarquies** dels carrers.

Es valora amb criteri la importància urbana de l'espai al que es posarà nom. La secció es correspon amb la importància dels noms. No és el mateix la pròpia rambla que un petit passatge, i s'intenten trobar noms coherents amb les jerarquies urbanes.

10-CONCLUSIONS GENERALS

Les toponímies són fòssils culturals, però també poden ser fracassos d'una política massa endogàmica o circumstancial. El que és clar és que les toponímies ténen un punt màgic per vertader ja que si no atrapen el *genius loci* acaben tard o d'hora desapareixent. El propi fet de nombrar, posar nom a qualsevol cosa té reminiscències antropològiques pregones. Per aixó construir un taller basat en aquest tema està sent d'allò més enriquidor.

Es tracta d'una temàtica oberta i expansiva que no es limita. És multiplicadora ja que té a veure amb la història, la cultura, els valors, les vivències,...Per tant, com a taller de participació ciutadana ha resultat ser una mena de catalitzador a tots els nivells per tal d'estudiar la història del lloc, la seva memòria viva, el futur urbà de la zona, etc.

En relació als tallers presentats es valora positivament el procés de participació en si mateix, la familiarització i comprensió dels conceptes urbans, de les jerarquies dels carrers, dels canvis que sofrirà el barri a través del Peri... Tot i que degut a la complexitat global del que s'abarca, és complexe tant el procediment com la forma de comunicació dels conceptes.

En aquest sentit, la tasca de comunicació i recull d'idees durant la Setmana Cultural ha estat molt positiva ja que la metodologia de treball ha estat molt més senzilla. El més sorprenent és que a través dels tallers i de la Setmana Cultural, els resultats, -tot i que es poden apreciar diferències-, són coincidents i estan ben argumentats. Els participants, concients de la importància simbòlica de les toponímies, han fet propostes raonables, imaginatives i el que és més important, estretament lligades a la cultura del barri.

NOTES

¹ Remesar, A; Vidal, T; Valera, S; Salas X; Ricart, N; Hernández, A; Remesar, N.A.

Poblenou i La Mina [Barcelona], participació creativa amb la metodologia de les CPBoxes. On the Waterfront. n.º5, Març 2004 Barcelona (ESPANYA)

<http://www.ub.es/escult/1.htm>

² Rovira i Costa, J. *“La petita història dels carrers de Sant Adrià”*, Viure a Sant Adrià, 1981, La Mina

³ Op. Cit. 2

⁴ Ana Giménez Adelantado

⁵ Josep Maria Montferrer

⁶ Plataforma d'Entitats i veïns del barri de La Mina

⁷ Enric Gallart i Garcia, Març del 2001 (La Pinacoteca, Lluís Gallart Museu de Calella)

⁸ Arnau i Arias, Núria; Bellostes i Torrelles, Judit *Catàleg de béns culturals d'interès local del municipi de Sant Adrià del Besòs - Ampliació*, codi: Fd 002, abril 2003

⁹ Arnau i Arias, Núria; Bellostes i Torrelles, Judit, *Catàleg de béns culturals d'interès local del municipi de Sant Adrià del Besòs - Ampliació*, codi: Fi 014, abril 2003

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

Arnau i Arias, Núria; Bellostes i Torrelles, Judit *Catàleg de béns culturals d'interès local del municipi de Sant Adrià del Besòs - Ampliació*, abril 2003

Grupo Aduar: Zoido Florencio, Sofía de la Vega, Guillermo Morales, Rafael Mas, Rubén C. Lois *Diccionario de geografía urbana, urbanismo y ordenación del territorio* Ariel referencia, 2000, Barcelona

Pol, E. (1996) La apropiación del espacio. En E. Pol y L. Íñiguez (Eds.) *Cognición, apropiación y representación del espacio*. Monografies Socio/Ambientals, núm., 9 (pp. 45-62). Barcelona: Publicacions Universitat de Barcelona.

Pol, E. (1997) Symbolism a Priori, Symbolism a Posteriori. En A. Remesar (Ed.), *Urban Regeneration: A Challenge for a Public Art*. Monografies Socio/Ambientals, núm., 6 (pp. 71-77). Barcelona: Publicacions Universitat de Barcelona.

Portavella, Jesús *Diccionario Nomenclátor de las vías públicas de Barcelona*. 1996 Ajuntament de Barcelona. Direcció de Serveis editorials, Barcelona, 2a ed. actualitzada 1997

Portavella, Jesús *Els carrer de Barcelona: Les Corts* Ajuntament de Barcelona, Districte de les Corts, Arxiu Municipal de Barcelona, Barcelona, 1999

Proshansky, H.M., Fabian, A.K., y Kaminoff, R. (1983). Place-Identity: Physical World Socialization of the Self. *Journal of Environmental Psychology*, 3, 57-83.

Remesar, Antoni (2003) *Arte contra el pueblo: los retos del arte público en el siglo XXI*. En: Pereda, J. (ed) (2003) *Jornadas sobre la identidad urbana de una ciudad* Madrid: A la luz del candil ed.

Remesar, A. i Pol, E. (1999) *Repensar el río. Usos sociales del río Besós*. Universitat de Barcelona

Remesar, A; Vidal, T; Valera, S; Salas X; Ricart, N; Hernández, A; Remesar, N.A. (2004) *Poblenou i La Mina [Barcelona], participació creativa amb la metodologia de les CPBoxes*. On the Waterfront. n°5, Barcelona
<http://www.ub.es/escult/1.htm>

Rovira i Costa, J. "La petita història dels carrers de Sant Adrià", Viure a Sant Adrià, 1981, La Mina

Stokols, D., y Jacobi, M. (1984). Traditional, Present Oriented, and Futuristic Modes of Group-Environment Relations. En K.J. Gergen i M.M. Gergen (Eds.), *Historical Social Psychology*. (pp. 303-324). Hillsdale (N.J.): Lawrence Erlbaum.

Valera, S. (1997). Estudio de la relación entre el espacio simbólico urbano y los procesos de identidad social. *Revista de Psicología Social*, 12, 17-30.

Valera, S., i Guàrdia, J. (2002). Urban social identity and sustainability: Barcelona's Olympic Village. *Environment and Behavior*, 34, 54-66.

Valera, S., i Pol, E. (1994). El concepto de identidad social urbana: una aproximación entre la psicología social y la psicología ambiental. *Anuario de Psicología*, 62, 5-24.

Vázquez, F. (2001) *La memoria como acción social. Relaciones, significados e imaginario*. Barcelona: Paidós.

Vidal, T. (2002) El procés d'apropiació de l'entorn. Una proposta explicativa i la seva contrastació. (Universitat de Barcelona. Tesi doctoral publicada on-line al <http://www.tdx.cesca.es/>